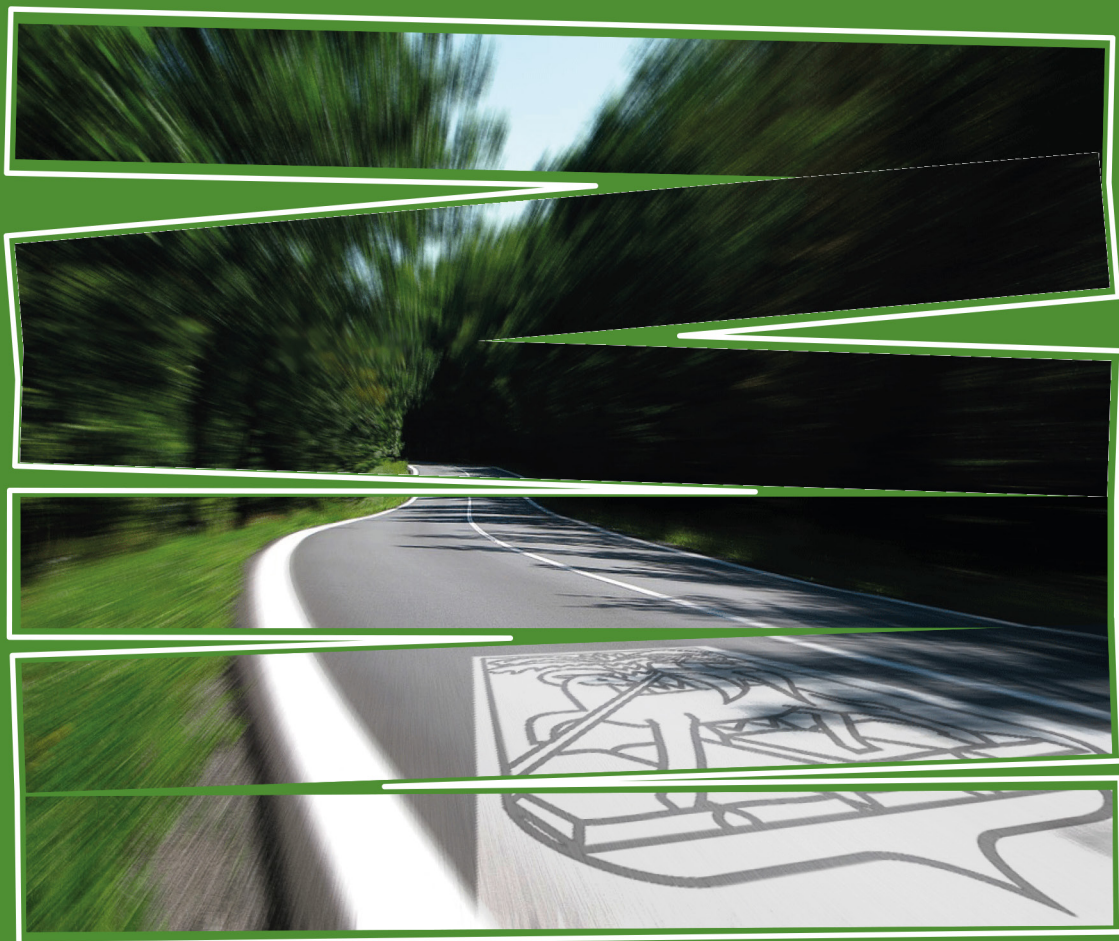

Bevezetés a keresztyén felekezetek világába

KOHÉZIÓS ALAPMODUL

BEVEZETÉS A KERESZTYÉN FELEKEZETEK VILÁGÁBA

KOHÉZIÓS ALAPMODUL
Tankönyv

Budapest, 2016

TARTÓS TANKÖNYV A KÖZÉPFOKÚ REFORMÁTUS HIT- ÉS ERKÖLCSTAN TANTÁRGY OKTATÁSÁHOZ

Készült a Református Pedagógiai Intézet hit-és erkölcsstan
taneszközfejlesztő program keretében, a **Zs.-243/2012.11.16.**
Szabályrendelet és a Zs.-244/2012.11.16. Zsinati Határozat alapján.

A tankönyv a következő korosztályok számára javasolt:

9. évf. 1. félév

Típus: Alapmodul

Javasolt előfeltétel: ---

A kiadványból bármely részletnek az oktatási célon túli felhasználása
csak a Kiadó és a Szerző előzetes engedélyével lehetséges.

A tankönyvben felhasznált idézetek forrása: Biblia.
Revideált új fordítás (RÚF 2014), Magyar Bibliatársulat.

Szerző: Márkus Gábor

Alkotó szerkesztő: Nagy Márta, Dr. Jakab-Szászi Andrea

Lektor: Horsai Ede

Illusztrátor: Falviné Hidas Viktória

© Márkus Gábor, 2016

© Falviné Hidas Viktória, 2016

© Református Pedagógiai Intézet, 2016

© a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 2016

A kiadvány tartalmáért a Református Pedagógiai Intézet felel.

Kiadja a Református Pedagógiai Intézet megbízásából
a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója.

Tartalomjegyzék

I.	Református közösségben	5
II.	Életünk összefoglalása: az Úri Imádság	11
III.	Bibliával a kezünkben.....	18
IV.	Cselekedeteink összefoglalása: a Tíz Ige.....	24
V.	Énekeskönyvvel a kezünkben.....	31
VI.	Hitünk összefoglalása: az Apostoli Hitvallás.....	37
VII.	Református istentiszteleten	44
VIII.	Sákramentumok	50
IX.	Áhítaton.....	55
X.	Összefoglalás	58
XI.	Melléklet: Javaslat karácsonyi családi áhítat megtartására (példa)	59

Ismered az autópályán az ún. gyorsító sávot? A célja az, hogy az autós be tudjon kapcsolódni a forgalomba, és együtt haladhasson a többiekkel. Ez a hittankönyv is hasonló céllal készült. A gimnáziumba, középiskolába bekerülő diákok egy része korábban tanult református hittant. Mások református egyházközségbe is járnak. De persze olyanokkal is találkozhatunk, akik a református iskolában találkoznak először mélyebben a reformátussággal. Sokan, sokfelől érkeznek, de vannak hasonló kérdéseik. Mitől református egy közösség? Mi minden történik egy református iskolában, gyülekezetben? Egyáltalán, mit jelent az áhítat? Mit jelent a sákramentum?

A hittankönyv segítségével a hittanórákon közös gondolkodásra hívunk benneteket, azért, hogy további évek közös haladását megalapozhassuk!

A tankönyvben piktogramok segítik a tájékozódásodat.

Olyan elgondolkodtató feladatokat találhatsz itt, melyek segítik a témára való hangolódást.

Az adott témához tartozó tényanyagot, ismereteket tartalmazza.

A témához tartozó néhány kulcsfogalom került kiemelésre.

Érdekességekkel ismerkedhetsz meg a tanultak kapcsán.

Nézz utána a Bibliában, az anyaghoz tartozó néhány fontos Igének!

A feldolgozást segítik ezek a feladatok.

együtt

Református közösségben

„Mert őbenne meggazdagodtatok mindenben: minden beszédben és minden ismeretben...” (1Kor 1,5)

Mit gondolsz a következő gondolatról: „Az ember társas lény.”
Gyűjtsd össze, hogy milyen közösségeknek vagy a tagja!
Mi tesz egy embercsoportot közösséggé?

1. Közösségben

„Kell egy csapat”. Közösségben lenni jó. Életünk során több közösségnek válunk tagjává. Természetes közösségek azok, amelyekbe beleszületünk, belenövünk. Ezeknek mindenki valamilyen módon tagjává válik. Elsőként a család (szüleink, testvéreink, nagyszüleink, ősünk) határozza meg anyanyelvünket, szokásainkat, gyermekkorunk világát, első iskoláinkat. Természetes közösség az iskolai osztály, a lakóhelyi közösség, később a munkahelyen együttdolgozók közössége. Az azonos kultúrában élők legátfogóbb közössége a nemzet, számunkra a magyar nemzet.

A mesterséges közösséghez az ember saját személyes döntése és lehetőségei szerint csatlakozik.

Ilyen lehet egy sportcsapat, egy zenekar, egy színjátszó kör, egy rajongói oldal, egy Facebook-csoport, a Vöröskereszt vagy a Szeretethíd akciócsoportja.

Az egyház az azonos hitet vallók közössége. Vita van arról, milyen közösség az egyház. Egyesek szerint minden ember beleszületik egy vallási hagyományrendszerbe, akkor is, ha valamiért éppen nem gyakorolja a hitét. Ők az egyházat természetes közösségnek tartják. Mások szerint az a fontos, hogy mindenki a saját döntése szerint csatlakozhat egy-egy egyházhoz, vagy éppen az egyház helyi szinten működő közösségéhez, a gyülekezetéhez. Szerintük az egyház egy mesterséges közösség, amit az emberek döntése hoz létre.

A keresztyén egyház Jézus Krisztusra épül. Az Úr Jézus Krisztus összegyűjti, és egy helyre hívja azokat, akik Benne bíznak. Minden embert megszólít, és hív ebbe a közösségbe. Az egyház istenadta természetes közösség az embernek: mindenki benne lehet az Úr Jézus Krisztus szeretetének közösségében.

2. Református közösségben

A hitben élő emberek valamely vallás tanításait követik. A vallás maga egy egyetemes és átfogó fogalom. Többféle világszerte ismert és elterjedt vallást ismerünk (ún. **világvallások**), amelyek közül az egyik a keresztyénség. A keresztyénség önmagán belül is sok kisebb közösségre, **felekezetre tagolódik**. Ezek a felekezetek egyháznak is

nevezik magukat. Magyarországon a legnagyobb keresztyén vallási közösségek a következők:

- Magyar Katolikus Egyház,
- Magyarországi Református Egyház,
- Magyar Evangélikus Egyház.

A református emberek a Magyarországi Református Egyházhoz tartoznak.

Az első jele annak, hogy az egyház közösséghez tartozunk: a **keresztelés**. Utána a református istentiszteleteken, gyermek-bibliaórákon, **hittanórákon**, hittanos táborokban ismerjük meg a református értékrendet.

A **konfirmáció** során mi magunk teszünk arról hitvallást és fogadalmat, hogy Jézus Krisztus hívására reformátusként szeretnénk felelni.

Évről évre egyre többen, ma már több mint 30.000 diák tanul református általános iskolában vagy középiskolában. Ez is jó lehetőség arra, hogy egyre jobban megismerjük Isten csodálatos világát.

A **református értékrendben** kiemelt szerepe van annak, hogy felismerjük Isten ajándékait az életünkben. Ilyen ajándék például: a családjunk, az iskolánk, adottságaink, különleges tehetségünk. Ilyen ajándék lehet egy helyzet is, amikor segíthetünk egy másik embernek. Felelősen keressük, mit akar az életünkkel Isten, hol bíz ránk fontos feladatot. Milyen szerepünk van Isten tervében?

A református élet fontos része a Jézus Krisztusban való hit, a Szentírás olvasása, a Biblia rendszeres tanulmányozása, a vasárnapi istentiszteleten és az úrvacsorán való részvétel, az áldozatvállalás más emberekért (akár időben, pénzben is) és az imádkozás.

Más felekezethez tartozó emberek úgy érzik, hogy a reformátusok Isten iránti hálával végzik a munkájukat, tiszta erkölcsűek, kiválasztottnak érzik magukat, és a szabadság meghatározó érték a számukra.

A reformátusok életéről sok más között a Reformátusok Lapja című hetilap, a reformatus.hu és a parokia.net honlapok számolnak be.

Református közösségünk régi, szép köszöneté:

„Áldás, békesség!”

Erre a válasz:

„Istennek dicsőség!”

3. Református hit- és erkölcsstan

Ez a könyv a református hit- és erkölcsstani ismeretek bevezető könyve. A hit- tan és az erkölcsstan az alábbi kérdésekkel foglalkozik (példák):

Ki a mi Istenünk? Kinek hiszünk? Miben hiszünk? Mit hiszünk?

Ki vagyok én? Mi a feladata az embernek itt a világban?

Mi a helyes, Istennek tetsző élet?

Hogyan értjük meg egyre jobban a Biblia ígét?

Miért adódnak nehézségek az életben? Hogyan lehet helytállni ilyenkor?

Hogyan tudták megőrizni a hitüket más emberek?

Hogyan tehetek jót?

Egyesek azt mondják, a hit- és erkölcsstan egy iskolai tantárgy. Mások szerint csak duma az egész. Vannak, akik azt mondják, komoly tudomány. Mi azt gondoljuk, hogy a hit- és erkölcsstan egy nagyon izgalmas felfedező út: segít, hogy megismerjük magunkat, jobban szeressük az Űr Istent, és amennyire lehet, jobb emberekké váljunk.

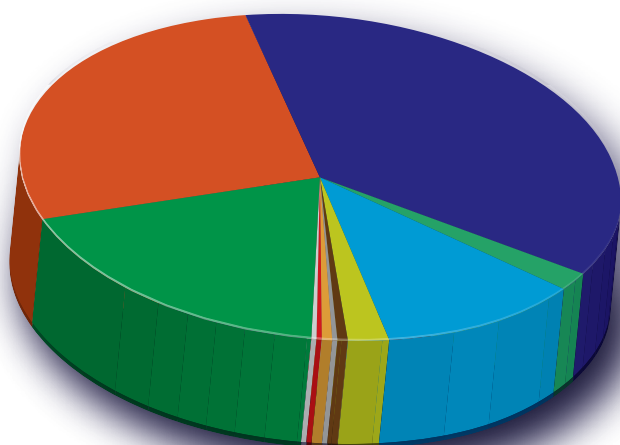
Magyarország vallási adatai

Magyarország lakossága 2001. január 1-jén 10 200 298 fő, 2011. január 1-jén 9 937 628 fő volt. Az alábbi táblázat az egyes vallásokhoz tartozók számát ezer főre kerekítve mutatja, és a következő kérdésekre ad választ:

- Melyek a legnagyobb magyarországi felekezetek?
- Magyarország lakosságának hány százaléka keresztyén?

Vallás, felekezet	2001. Magyarország		2011. Magyarország	
	millió fő	%	millió fő	%
Római katolikus	5,29	51,9	3,69	37,1
Görög katolikus	0,27	2,6	0,18	1,8
Református	1,62	15,9	1,15	11,6
Evangélikus	0,31	3	0,21	2,1
Unitárius	0,01	0,1	0,01	0,1
Más protestáns	0,04	0,4	0,06	0,6
Görögkeleti	0,02	0,2	0,01	0,1
Más keresztyén	0,03	0,3	0,07	0,7
Izraelita / zsidó	0,01	0,1	0,01	0,1
Más vallások	0,01	0,1	0,04	0,4
Nem vallásos	1,48	14,5	1,81	18,2
Nem válaszolt, ismeretlen	1,1	10,9	2,7	27,2
Összesen	10,19	100	9,94	100

A fenti táblázat utolsó oszlopát itt láthatjátok szemléletesen:

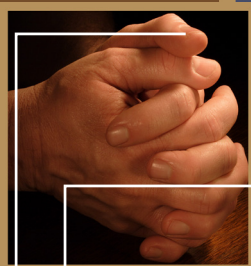

1Kor 1,4–9 Pál apostol ezekben az igeversekben hálát ad a gyülekezet lelki ajándékaiért, és arról tanít, hogy a hívő ember élete Krisztussal van folyamatos kapcsolatban.

1. Soroljatok fel olyan közösségeket, amelyeknek tagjai vagytok! Mutass be egy olyan közösséget, amelyik fontos neked! Mi teszi vonzóvá és érdekessé ezt a közösséget?
2. Gyűjtsd össze, eddig milyen formában kerültél kapcsolatba a reformátusokkal!
3. Mutasd be, hogyan működik a gyülekezetekben az ifjúsági csoport!

Most

mindörökké

Életünk összefoglalása: az Úri imádság

„Ti tehát így imádkozzatok” (Mt 6,9)

- Beszélgetsek a következő kérdésekről!
- Miben más az imádság, mint a többi kommunikációs folyamat?
- Kinek van szüksége az imádságra?
- Mi mindenért lehet imádkozni?

1. Az imádság kapcsolódás Istenhez

Az imádkozó ember Istenre figyel. Imában magasztaljuk Isten nagyságát. Hála adunk Istennek mindazért a jóért, amit Tőle kaptunk. Könyörgünk azért, hogy Isten tegye jóvá hibáinkat, bocsássa meg vétkeinket, és megfogalmazzuk, miben kérjük az Úr segítségét.

Ezek általában minden egyes imádságnak részei. Ha egy imádságban valamelyik kiemelt szerephez jut, akkor **magasztaló, hálaadó, bűnbánó és kérő imádságról** beszélhetünk.

2. Hogyan imádkozzunk?

Minden imádság kezdete Isten megszólítása. Attól függően, milyen helyzetben vagyunk, kerülhet sor magasztalásra, hálaadásra, bűnbánatra, kérésekre. Az imádságot az Ámen szó zárja le.

A rövid imádságokat fohásznak nevezzük. A legrövidebb imádság talán csak három szó: „Istenem, segíts! – Ámen.”, vagy néha egyetlen szó:

„Uram!” Vannak, akik akár órákon át is imádkoznak – beszélnek Hozzá, beszélgetnek Vele, vagy figyelnek arra, ahogy a belső csendességben megszólal.

Imádkozni gyakorlatilag bármikor, bármilyen helyzetben lehet. Mégis hasznos, ha az imádság méltóságát megadjuk. Ez csendességet jelent, befelé és felfelé figyelést. Kezünket összezárjuk, nem foglalkozunk mással.

A szakemberek vitatkoznak arról, hogy mi a jobb: ha kötött, vagy ha szabad imádságot mondunk. A kötött imádság előre megírt, esetleg előre megtanult szöveg. A szabad imádság arról szól, amivel éppen tele van a szívünk. Elmondjuk Istennek, ami éppen a lelkünket nyomja, és kitör belőlünk. A Biblia nem mondja, hogy melyik a jobb, hiszen mindkettőnek helye van a hívő ember életében.

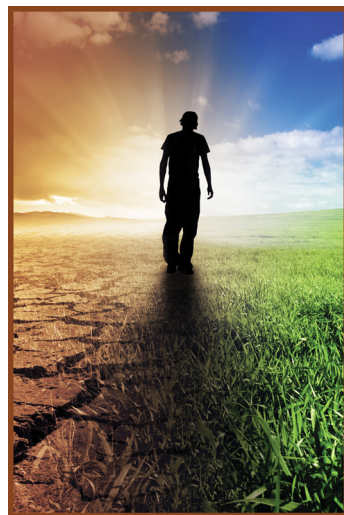
Jézus azt mondja: így imádkozzatok! A Miatyánkban minden fontos benne van, amit kérhetünk, mondjuk hát naponta –, és egyben a Miatyánk a legjobb példája annak, ahogyan egy imádságot megformálhatunk.

3. Miért imádkozunk?

Az ember természetes módon törekszik arra, hogy megtalálja a boldogságát. Ehhez szükségünk van arra, hogy legyen étele, itala, fedél a feje fölött. Biztonságban szeretnénk tudni magunkat és azokat, akiket szeretünk. Szeretni szeretnénk, és érezni, hogy szeretnek. Tudni akarjuk, kihez tartozunk. Önbecsülésre van szükségünk, és arra, hogy legyen jövőnk, legyenek céljaink.

Gyakran rá kell döbbernünk, hogy ezek nem is olyan könnyen elérhető dolgok. Nem könnyű békességben, szeretetben együtt élni más emberekkel, nem mindenkinek jut elég kenyér vagy biztonságos otthon. Többre, több erőre lenne szükségünk.

Az Istenben hívő ember tudja, hogy Isten akarata egy magasabb erő. Az imádságban ehhez az erőhöz kapcsolódunk. Minket erősít, amikor észrevesszük, milyen sok jóval gondoskodik rólunk az Isten, vagy amikor kéréseinket megfogalmazzuk és elé viszszük. Nem mindent ad meg, amit kérünk, vagy nem mindent úgy ad meg, ahogy kértük; de amit ad, végül a javunkra szolgál.

4. Az Úri imádság megszületése

A Bibliában, Máté evangéliumában azt olvassuk, hogy Jézus kiválasztott néhány tanítványt, majd egész Galileában tanított, gyógyított. Híre elterjedt, sokan követték Őt, és amikor meglátta a sokaságot, felment egy hegyre. Az itt elmondott tanításban, a Hegyi Beszédben adott Jézus útmutatást arra, hogy milyen az Istennek tetsző élet (Mt 5–7).

A Hegyi Beszéd középső részében a kegyes élet három fontos részéről, az adakozásról, az imádságról és a böjtölésről tanít.

adakozás

imádság

böjtölés

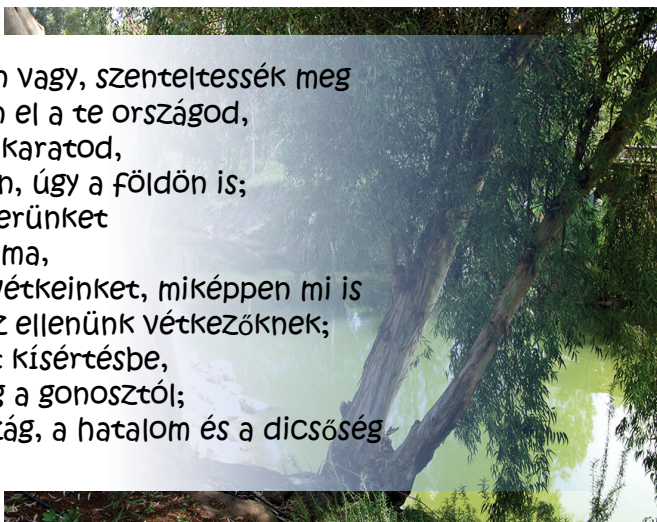

A Hegyi Beszéd közepén áll az Úri imádság, a kezdőszavairól közismerten Miatyánknak nevezett imádság. Jézus alighanem arámi nyelven mondta el, de a Biblia görögül őrizte meg, ezt fordították le szinte minden nyelvre.

Jézus a hatalmát mutatja meg, amikor imádságot tanít azoknak, akik Őt követik. Mintát ad arra, milyen bizalommal fordulhat az ember az Úr Istenhez, és összefoglalja mindazt, amiért imádkozzunk.

5. Az Úri imádság

Mi Atyánk,
aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg
a te neved, jöjjön el a te országod,
legyen meg a te akaratod,
amint a mennyben, úgy a földön is;
mindennapi kenyerünket
add meg nekünk ma,
és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is
megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek;
és ne vígy minket kísértésbe,
de szabadíts meg a gonosztól;
mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség
mindörökké.
Ámen. (Mt 6,9-13)

A Miatyánk azzal a bizalommal kezdődik, hogy **Istent Atyánknek szólhatjuk**. Igaz, hogy az ég és a föld mindenható Ura, de személyesen és szeretettel figyel ránk. Gondja van az életünkre.

Hat kérés következik. A Miatyánk első három kérése az isteni dicsőségre vonatkozik. Isten neve legyen szent, uralma legyen teljes, Isten akarata valósuljon meg. A harmadik kérés után

derül ki, hogy ez a mennyben így is van. A kérésünk tehát az, hogy mi magunk is értsük, érezzük és lássuk Isten nagyságát. A következő három kérés az emberi élet fontos elemei. A negyedik kérésben, a Miatyánk „közepén” a mindennapi, a mai napra jutó kenyeret kérjük, tulajdonképpen mindazt, ami emberi létünkhöz kell. Bízunk abban, hogy Isten, aki gondoskodik a mai napra szükséges dolgokról, holnap is megteszi ugyanazt.

A következő kérések arról szólnak, hogy tudjunk jót és jól cselekedni. Isten bocsássa meg a hibáinkat, a bűneinket; ne kerüljünk olyan helyzetbe, ami rosszra csábít. Életünkben ne vegye át az irányító szerepet semmi, ami Isten szeretetétől eltántoríthatna. (Egyesek az utolsó kérést két külön kérésre bontják szét, így a kérések száma hét is lehet).

Isten dicsőítésével zárul az imádság. Az ország, a hatalom és a dicsőség az első három kéréssel párhuzamos. Az imádságot záró **Ámen** szó héber eredetű kifejezés, a legtöbb nyelven használatos, és ugyanazt jelenti: úgy legyen, biztosan. Mint a pecsét egy régi levél végén. Komolyan gondoltuk, amit mondtunk. Ha más valaki imádsága után én is kimondom, azt jelenti, egyetérték vele. Azt is kifejezi, hogy tudjuk, Isten akarata fog teljesülni mindenben.

"Te amikor imádkozol, menj be a szobába, zárd be az ajtót, s imádkozál titokban mennyei Atyádhoz! S mennyei Atyád, aki a rejtekben is lát, megjutalmaz. Amikor imádkoztok, ne szaporítsátok a szót, mint a pogányok, akik azt hiszik, hogy ha önmik belőlik a szó, mire az Isten meghallgatja, találunk! Ne utarozzátok hát őket! Tudja a ti Atyátok, mire van szükségetek, mielőtt még kérnétek. Ti így imádkoztatok: Mj Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akarated, amint a mennyben, úgy a földön is; mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek; és ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól; mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké."
Ámen.

A Miatyánk szövege latinul, angolul és németül

- Le tudnád fordítani? Ellenőrizd, hasonlítanak-e a magyar szöveghez!
- Mit gondolsz, miért rövidebb a latin, mint a magyar szöveg?

Pater noster, qui es in cælis,
Sanctificetur nomen tuum,
Adveniat regnum tuum,
Fiat voluntas tua,
Sicut in cælo et in terra.
Panem nostrum quotidianum da nobis
hodie,
Et dimitte nobis debita nostra,
Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.
Et ne nos inducas in tentationem,
Sed libera nos a malo. Amen.

Our Father in heaven,
hallowed be your name,
your kingdom come,
your will be done,
on earth as in heaven.
Give us today our daily bread.
Forgive us our sins
as we forgive those who sin against us.
Save us from the time of trial
and deliver us from evil.
For the kingdom, the power, and the
glory are yours now and for ever. Amen.

Vater unser im Himmel,
geheiligt werde dein Name.
Dein Reich komme.
Dein Wille geschehe,
wie im Himmel, so auf Erden.
Unser tägliches Brot gib uns heute.
Und vergib uns unsere Schuld,
wie auch wir vergeben unsern
Schuldigern.
Und führe uns nicht in Versuchung,
sondern erlöse uns von dem Bösen.
Denn dein ist das Reich und die Kraft
und die Herrlichkeit in Ewigkeit. Amen.

Zsolt 128,1–6 A zsoltár a boldogságról és az Isten szerinti boldog életről szól.

Mt 6,9–13 Jézus az Űri imádság (Miatyánk) szövegét adta a tanítványok kérésére az imádság példájaként.

Keressétek meg, a Miatyánk szövegében hol található meg az imádság fő részei: a megszólítás, a magasztalás, a hálaadás, a bűnbánat, a kérés és a lezárás!

Gyűjtsétek ki a Miatyánk szövegéből a főneveket! Hogyan lehetne elnevezni az első három kérés főneveinek csoportját? Hogyan tudjátok összefoglalni a második három kérés főneveit? Mi kapcsolja össze ezt a két világot?

Gyűjtsétek össze, mire van szüksége az embernek ahhoz, hogy igazán boldog legyen! Készítsetek róla felsorolást! Hasonlítsátok össze a boldog élethez kellő dolgok listáját az Űri imádság szövegével! Mi az, amit az Űr Jézus Krisztus szerint is feltétlenül kérnünk kell?

4. Mi lehet a magyarázata annak, hogy a Miatyánkban nem imádkozunk az egészségért, a gazdagságért, a szerencséért és a boldogságért?!
5. Próbáld meg elmondani a Miatyánk szövegét egyes szám első személyben! (Én Atyám, aki a mennyekben vagy ...mindennapi kenyeremet add meg nékem ma...) Miért mondhatta ezt az imádságot többes számban az Úr Jézus? Melyik változat fejezi ki jobban azt, hogy református közösségben élünk?

Bibliával a kezünkben

„A teljes Írás Istentől ihletett...” (2Tím 3,16)

Mit gondolsz, miért nevezzük a Szentírást a Könyvek könyvének? Mi lehet a különlegességének és népszerűségének a titka?

1. A Biblia

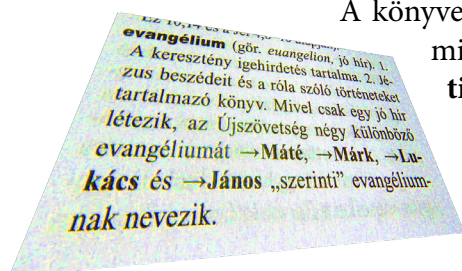
A **Biblia** szó görög eredetű kifejezés. A biblion görög szónak a többes száma, jelentése: könyvek, **könyvek gyűjteménye**.

A Biblia két nagy részből áll: **Ószövetség és Újszövetség** (szép magyar kifejezésekkel Szentírás; Ótestamentum és Újtestamentum). A teljes Szentírás 66 könyvből áll, az Ószövetség 39, az Újszövetség 27 könyv.

A könyveket csoportosítani szokták. Mind az Ó-, mind az Újszövetségben vannak **történeti könyvek, tanítói könyvek és prófétai könyvek**.

Az Újszövetség első négy történeti könyve a négy **evangélium**. Arról szólnak, **amit Jézus Krisztus tett és tanított**, földi megjelenésétől kezd-

ve. Jézus Krisztus szolgálatát, az általa adott tanítást, szabadítást és szabadulást mutatják be. Az evangélium görög eredetű szó, jelentése: jó hír, **örömhír**.

A Szentírás legrégebbi szövegrészei akár 4000 évnél is idősebbek.

Egyesek szerint a világirodalom becses emléke, mások szerint minden szava kötelező parancs. Mi, reformátusok úgy látjuk, hogy a Biblia szent könyv – a **Szentírás: Isten Igéje**. Isten ihletésére született. **Isten szavát és üzenetét írták le az Úr Istenre figyelő emberek**, ahogyan azt a maguk korában, a maguk hitével megértették. „Képes beszéd” – mondták a régi reformátusok. Hasonlatok, metaforák, példázatok, allegóriák is találhatóak benne. Ezért aztán nekünk, mai bibliaolvasóknak is vizsgálnunk és keresnünk kell a Bibliában Isten üzenetét. Mit mond nekünk, hogyan érthetjük meg belőle Isten akaratát, útmutatását?

A Biblia könyvei

1Móz	Ruth	Ezsd
2Móz	1Sám	Neh
3Móz	2Sám	Eszt
4Móz	1Kir	Jób
5Móz	2Kir	Zsolt
Józs	1Krón	Péld
Bír	2Krón	Préd
		Énekek
Ézs	Jóel	
Jer	Ám	Hab
JSir	Abd	Zof
Ez	Jón	Hag
Dán	Mik	Zak
Hós	Náh	Mal
Mt	1Kor	1Thessz
Mk	2Kor	2Thessz
Lk	Gal	1Tim
Jn	Ef	2Tim
ApCsel	Fil	Tit
Róm	Kol	Filem
Zsid	2Jn	
Jak	3Jn	
1Pt	Júd	
2Pt	Jel	
1Jn		

3. Tájékozódás a Bibliában – Bibliai GPS

A könnyebb eligazodás kedvéért a Biblia egyes könyveit részekre osztották. A nagyobb részek a **fejezetek**, amelyek egy-két mondatos **versekből** állnak.

A rövidítések segítségével gyorsan meg lehet találni egy-egy Igét a Szentírásban.

A bibliai helyeket az alábbi szabályok szerint kódoljuk:

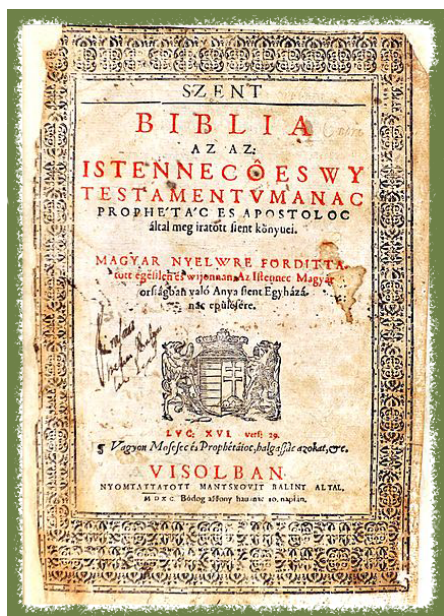

Eljárás	Példa
A könyv rövidítését pont nélkül használjuk.	Mt = Máté evangéliuma
A könyv számát (ha van) közvetlenül a rövidítés elé írjuk, szintén pont nélkül.	1Kor = Pál első levele a korinthusiakhoz
A rész / fejezet a könyv rövidítése után található, szóközzel elválasztva	Mt 6 = Máté evangéliumának hatodik fejezete
Az idézett versszámot a fejezettől vesszővel választjuk el.	Mt 6,9 = Máté evangéliuma hatodik fejezetének kilencedik verse
Ha egy összefüggő részt idézünk, a kezdő és a záró vers száma között kötőjel van.	Mt 6,9–13 = Máté evangéliuma hatodik fejezetének kilencedik versétől a tizenharmadik versig
Ha nem folyamatosan idézünk, a versek között pont van.	2Móz 20,8–9.12 = Mózes második könyve huszadik fejezetének nyolcadik - kilencedik és tizenkettedik verse
Ha több részre szól az idézet, az egyes részek között pontosvessző van.	2Móz 20,2–17; 5Móz 5,6–21

4. A Biblia nyelve – bibliafordítások

Az **Ószövetség** eredeti nyelve **héber**, az **Újszövetség** eredeti nyelve **görög** volt. Az ókori Római Birodalomban általánosan használt nyelv volt a görög, ezért az első bibliafordítás az Ószövetség görögre fordítása volt, majd később a teljes Szentírást latinra fordították.

Az 1500-as években, a **reformáció kezdetétől** fogva, egyre több nemzeti nyelvre fordították le a Bibliát. Ma a világon a legtöbb nyelvre lefordított könyv.

2015 januárjában a Vizsolyi Biblia bekerült a hungarikumok közé

nagy figyelmet igényel, amikor Isten üzenetét a Biblia által szeretnénk pontosan megérteni.

5. A Biblia mint kiadvány része

A Biblia tanulmányozását segíti, hogy a bibliai könyvek sorrendjét a **tartalomjegyzékben** is megtalálhatjuk. Az egyes oldalak felső részén (**élőfej**) láthatjuk, hogy melyik bibliai könyv melyik fejezetét olvashatjuk az adott oldalon.

A modern bibliakiadások **térképeket** is tartalmaznak. Több új kiadás rövid összefoglalásban mutatja be a Bibliában előforduló **mértékegységeket, pénzfajtákat**.

Olyan Bibliát is kézbe foghatunk, amelyben **kislexikon** vagy szövegközi **magyarázatok** segítik Isten Igéjének minél alaposabb megértését. Az egyes bibliai részekhez vagy versekhez kapcsolódva **hivatkozások** utalnak más bibliai helyekre. Ilyenkor jó szolgálatot tesz, ha jól ismerjük a bibliai rövidítéseket.

A református bibliakiadások között kevés tartalmaz képet; de a Gyerekbibliában rajzok, egy fiatalok számára készült bibliakiadásban híres festmények, szobrok fényképe vagy Izráelről készült fényképek segítik, hogy jobban elképzeljük a vidéket, a Szentírás világát.

6. Bibliával a kezünkben

Református őseink nagy becsben tartották a Szentírást. A családfő napon-ta olvasott belőle egy-egy részt az asztalt körülülő családnak, majd közösen imádkoztak.

Református istentiszteleteinknek, áhítatainknak ma is alapja a Biblia üzenete. Holland református testvéreinknél sok helyen mindenki magával viszi a Bibliát a templomba, és a lelkésszel együtt olvassák az Igét.

Sokan a Bibliaolvasó kalauz című útmutató alapján olvassák napról napra a Szentírást. Mindennap elgondolkozva azon, hogy mi is az Úr Isten útmutatása, önmagukba tekintve, mi is a küldetésük. Egy-egy bibliai vers olykor teljesen megváltoztathatja egy ember napját vagy egész életét.

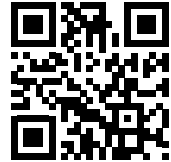
A modern technika itt is új lehetőségeket jelent. Van, ahol megrendelhető pl. naponkénti bibliai SMS- vagy e-mailküldő szolgáltatás, de találunk már ingyenesen letölthető applikációkat is pl.: Bibolka.

Keresés a Bibliában

Az idők során számtalan formában jelent meg a Biblia szövege. Régen papirusztekercseken olvasták, ma nyomtatott könyvként, hangos könyvként, videofelvételként is kézbe vehetjük. **CD-n és az Interneten is megtaláljuk a Szentírás szövegét.**

Az első időkben a keresztyének a saját memóriájukra hagyatkoztak, amikor egy-egy témával kapcsolatosan kerestek valamit a Bibliában. Később különböző szótárak, bibliai lexikonok készültek. A számítógépes formában kiadott Szentírás szövegek új lehetőséget jelentenek: egy jó **keresőprogrammal** azonnal megtaláljuk, hogy egy-egy szó hányszor, hányféle értelemben szerepel a Bibliában, sőt, egyszerre akár többféle fordítás szövegét is átnézhetjük. A 2014-ben megjelent Revideált Új Fordítás (RÚF) az interneten is elérhető, a következő linken: **www.abibliamindenkie.hu**

1. Nézz utána a világrekordnak: melyek azok a könyvek, amelyeket a világon a legtöbb nyelvre lefordították? Magyarázd meg, miért ezek lehetnek a dobogón?
2. Keresd meg az alábbi bibliai verseket:
Mt 6,9-13; Zsolt 128,1-6, 5Móz 6,4-9; 4Móz 6,24; Jn 3,16;
1Móz 1,1; Jel 22,21; Zsolt 118,8; Eszt 8,9; 2Móz 20,13!
3. Honnan valók az alábbi idézetek? Keressétek meg őket a Bibliában!
  - „A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre...”
  - „Mint a hős kezében a nyilak, olyanok a serdülő ifjak.”
  - „A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme...”
4. Egy héten át vezess bibliaolvasó naplót! Jegyezd fel, melyik napon melyik részt olvastad és mi alapján választottad ki azt (pl. Bibliaolvasó kalauz vagy véletlen)! Írd fel, ha valamit (szót, kifejezést, történet) nem értettél, írd fel a kérdéseidet! Jegyezz fel egy-két továbbvívó gondolatot! Figyeld önmagadat! Hogyan kísért el Isten Igéje? Milyen helyzetekben jutott eszedbe az, amit olvastál?

Cselekedeteink összefoglalása: A TÍZ IGE

„Ember, megmondta neked, hogy mi a jó, és
hogy mit kíván tőled az Úr!” (Mik 6,8)

Mit gondolsz, miért ad az Isten szabályokat?
Miért van ezekre szükség?

1. A Tízparancsolat eredete

A Bibliában Mózes második könyvében olvasunk arról, hogy Izráel népe **Egyiptomban**, a fáraó önkényének alávetve élt. Csodás körülmények között szabadultak onnan. Mózes vezetésével a **Sínai-félszigeten** vándoroltak. Itt, a hegyen kötött **szövetséget** az Úr Isten Izráel népével, itt jelentette ki Isten Mózesnek azokat a törvényeket, amelyekre Izráel közössége épült.

E törvények bevezetője és rövid összefoglalása a Tíz Ige. **Mózes ezt a Tíz Igét két kőtáblára vésve hozta magával.** (2Móz 19–23; 32–34)

Én, az Úr vagyok a te Istened, aki kihoztalak
téged Egyiptom földjéről, a szolgaság házából.

Ne legyen más istened rajtam kívül!

Ne csinálj magadnak semmiféle bálványszobrot azoknak a képmására, amik fenn az égben, lenn a földön vagy a föld alatt a vízben vannak.

Ne imádd és ne tiszteld azokat, mert én, az Úr, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok! Megbüntetem az atyák bűnéért a fiaikat is három, sőt négy nemzedéken át, ha gyűlölnék engem.

De irgalmasan bánok ezer nemzedéken át azokkal, akik szeretnek engem és megtartják parancsolataimat.

Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak a nevét, mert nem hagyja az Úr büntetés nélkül azt, aki hiába mondja ki a nevét!

Emlékezz meg a nyugalom napjáról, és szenteld meg azt! Hat napon át dolgozz, és végezd mindenféle munkádat! De a hetedik nap a te Istenednek, az Úrnak nyugalomnapja. Semmiféle munkát ne végezz azon se te, se fiad, se leányod, se szolgád, se szolgálóleányod, se állatod, se a kapuidon belül tartózkodó jövevény.

Mert hat nap alatt alkotta meg az Úr az eget, a földet, a tengert és mindent, ami azokban van, a hetedik napon pedig megpihent. Azért megáldotta az Úr a nyugalom napját, és megszentelte azt.

Tiszteld apádat és anyádat, hogy hosszú ideig élhess azon a földön, amelyet Istened, az ÚR ad neked!

Ne ölj!

Ne paráználkodj!

Ne lopj!

Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!

Ne kívánd felebarátod házáat! Ne kívánd felebarátod feleségét, se szolgáját, se szolgálóját, se ökrét, se szamarát, és semmit, ami a felebarátodé!”

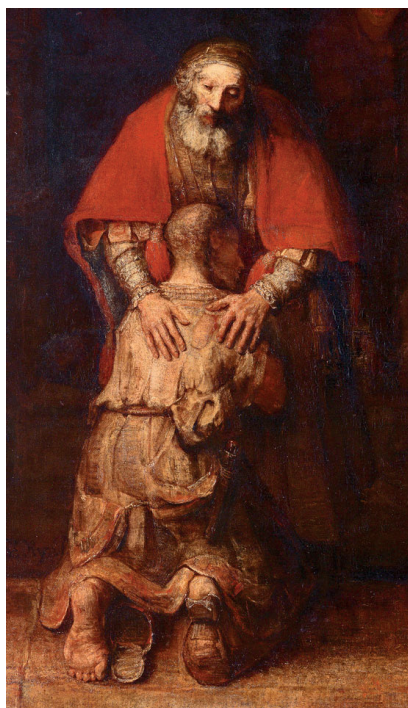
(2Móz 20,2-17 és 5Móz 5,6-21)

3. A Tízparancsolat rövidített szövege

- I. Én, az Úr vagyok a te Istened. Ne legyen más istened rajtam kívül!
- II. Ne csinálj magadnak istenszobrot! Ne imádd és ne tiszteld azt!
- III. Ne mondd ki hiába Istenednek, az Úrnak nevét!
- IV. Emlékezzél meg a nyugalom napjáról, és szenteld meg azt!
- V. Tiszteld atyádat és anyádat!
- VI. Ne ölj!
- VII. Ne paráználkodj!
- VIII. Ne lopj!
- IX. Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen!
- X. Ne kívánj semmit, ami a felebarátodé!

(2Móz 20,2–17 alapján)

4. Jézus Krisztus összefoglalása a Tízparancsolatról

Rembrandt A tékozló fiú hazatérése c. képe ismert ábrázolása a teljes szívből való szeretetnek

*„Egyikük pedig, egy törvénytudó,
kísérteni akarta őt,
és megkérdezte tőle:
Mester, melyik a nagy parancsolat
a törvényben?
Jézus így válaszolt:
„Szeresd az Urat, a te Istenedet
teljes szívedből, teljes lelkedből
és teljes elmédből.”
Ez az első és a nagy parancsolat.
A második hasonló ehhez:
„Szeresd felebarátodat,
mint magadat.”
E két parancsolattól függ
az egész törvény és a próféták.”
(Mt 22,34–40)*

5. Tíz Ige vagy Tízparancsolat?

Református őseink Tízparancsolat néven foglalták össze Isten legfontosabb törvényeit. Úgy tartották, hogy ezek betartása az ember legfontosabb kötelessége Isten iránt.

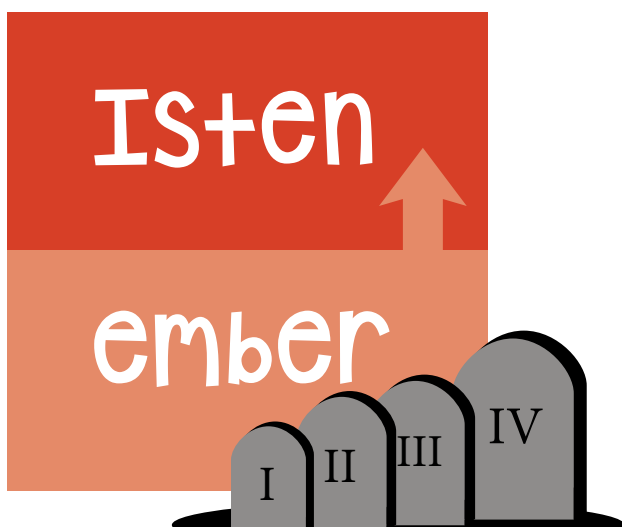
A héber eredeti szövegben a „Tíz szó” megjelölés szerepel (ä`szeret had-divrót), a görög elnevezés Dekalogosz, (és latin formája: Dekalógus) jelentése tíz isteni szó, Tíz Ige. Teremtő erő: ezeknek a szabályoknak az alapján épülhet fel a választott nép közössége Istennel, ezek alapján válhat életerőssé az emberi közösség.

Református közösségünkben helyénvaló a Tízparancsolat megnevezés használata. Helyesen kell értenünk azonban, hogy ez a Tíz Ige az élet és a közösség megerősítését szolgálja.

6. A Tíz Ige szerkezete

Az **első négy parancsolat** (az első kőtábla) az Isten-ember kapcsolat törvényeit tartalmazza. Isten kijelenti, hogy megszabadította a népet minden emberi elnyomás alól. A szabadság megmaradásához szükséges Isten szövetségének megtartása. Ennek feltételei:

- az egyetlen Istenhez való ragaszkodás, hűség;
- a szomszédos népek bálványimadásától való elhatárolódás;
- az Isten nevével való mágikus visszaélések megakadályozása;
- az időnk és munkánk odaszánása Istennek.

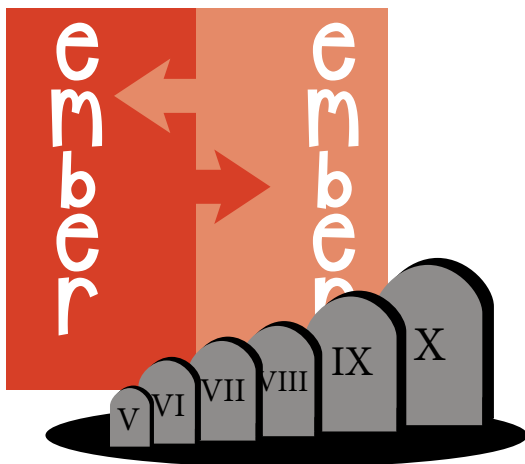
Az ötödik – tizedik parancsolat (a második kőtábla) az emberek közti kapcsolatok alapelveit mutatja be. Mindez ugyanúgy része az Istennel való szövetségnek, mint az első négy. Ezek az elvárások a helyes cselekedetek és a helyes szavak alapjai, a mai jogrendnek is fontos szabályai.

A tiszta, erkölcsös életnek fontos része:

- a család és
- az élet védelme;
- a kicsapongásoktól mentes élet;
- a tulajdon
- és az igazság tisztelete.

A tizedik parancsolat nem a cselekedeteinket szabályozza, hanem azok mozgatórugóját: a kívánságainkat, a gondolatainkat.

Meg kell jegyeznünk, hogy a református Biblia-fordítás a Tízparancsolat héber beosztását veszi alapul. Egyes keresztyén felekezeteknél a felsorolás ugyanaz, de a számozás kismértékben eltér attól, ahogyan mi tanuljuk.

7. A Tíz Ige mint kijelentés

Az Ószövetség eredeti héber nyelve nagyon érdekes szó szerkezetet használ a Tízparancsolatnál. A legpontosabb, ha magyarra kijelentő módnak fordítjuk.

„Tiszteled atyádat és anyádat. Nem ölsz. Nem paráználkods. Nem lopsz.”

Ez egy nagyon erős felszólítási mód. **Megteszed.** Magától értetődik, hogy ezt teszed.

A Biblia kutatói ezt többféleképpen magyarázzák. Egyértelmű, hogy ez a kijelentés az első parancsolattal függ össze.

- A szövetség feltétele: **Isten vállalja, hogy Istene és vezetője lesz a népnek**, megtartója lesz az országnak és az utódoknak. **A nép pedig vállalja**, hogy nem imád más isteneket, nem követi az idegen népek vallásos szokásait.

- **Amíg én, az Úr vagyok a te Istened, addig** (és onnan tudod, hogy én vagyok a Te Istened, hogy), megtartod a nyugalom napját, tiszteléd atyádat és anyádat, nem ölsz, nem paráználkods, nem lopsz... Ha pedig ezeket a törvénytíprásokat megteszed, akkor már nem engem tisztelsz Istenként.
- **Mivel én, az Úr vagyok a te Istened,** neked nincs szükséged arra, hogy agyongürizd magadat, tudsz pihenni, nem kell más vagyona, más asszonya, nem kell elpusztítanod a természetet magad körül... mert jól tudod, hogy Isten mindenben gondot visel rád – meglegszel azzal és annyival, amit Isten biztosít neked.
- A Tízparancsolat, bár egyes szám 2. személyben szól, a megszólítottja az egész nép: a közösség, de mindenkinek egyen-egyenként kell hűségesen betartania. A Tíz Ige kijelöli a szabadság világos határait: **ezen belül erősödik és épül a közösség, egyre nagyobb lesz a bizalom az emberek között,** ha ezeket a határokat átlépik az emberek (pl. ölsz, lopsz, szenvedélyeknek hódolsz, állandóan munkára hajszolod az embereket) úgy a közösség szétesik.

8. A Tíz Ige ma is érvényes

Sokan úgy gondolják, hogy a Tízparancsolat egy régi történet. Ott és akkor fontos volt, a vándorló népnek törvény kellett. Mára azonban e parancsok érvényüket veszítették. A mai világban egyszerűen betartatlanok.

Mások úgy vélik, hogy a Tízparancsolat teljes és aggályos betartása az egyetlen mód arra, hogy Isten kedvében járjunk.

Mi, reformátusok, úgy véljük, hogy a több mint háromezer évvel ezelőtt adott Tíz Ige ma is **érvényes útmutatás**, Isten törvénye, **ami a javunkra szolgál.**

Világos értékrend, melynek teljes megértése sok időt, elmélyült megbeszéléseket kíván, ezért a hit- és erkölcsstan tanulása során részletesen is meg kell, hogy beszéljünk.

9. A Tíz Ige szerepe az emberek életében

Ha elolvassuk a Tízparancsolatot, akkor első pillantásra egy drasztikus tiltás-kupacnak tűnik. „Ne tedd ezt, ne tedd azt!” És mintha semmit sem tudnánk meg arról, mi a helyes cselekvés.

Ráadásul maximalista. Teljesíthetetlen. Hogyan tudnánk mindig, mindenben tisztelni a szüleinket? Hogyan érhetnénk el, hogy soha ne legyünk irigyek, ne legyen bennünk az, milyen jó lenne nekünk is az – vagy olyan –, mint ami egy másik emberé?

A Tízparancsolat formája tiltás, de nem követelőző előírás. Egyértelmű figyelmeztetés, útbaigazítás, ami segít, hogy a közösségben élő emberek tartósan, jó érzéssel együtt tudjanak élni. **A Tízparancsolat védi az embereket.**

Az egyes ember életében a Tízparancsolat világos útmutatás, útirány, egy olyan viszonyítási pont, ami felé törekednie kell. Hasznos arra, hogy önvizsgálatot tartunk: sikerült-e Istennek engedelmes, hűséges életet élnünk. Segíti, hogy a közösségnek közös szabályai legyenek. Persze, a Tíz Ige gyakran rádöbrent bennünket arra, hogy milyen sok hibát, vétket követünk el, és milyen nagy szükségünk van arra, hogy Isten szeretete kegyelmesen megbocsásson nekünk, hogy újra megpróbálhassunk helyesen élni, szólni, gondolkodni, cselekedni. **A Tízparancsolat szerint való életet áldás kíséri.**

1. Beszéljétek meg, mit jelentenek az alábbi fogalmak: istenszobor, imádás, megszentelés, nyugalom, tisztelet, paráználkodás, felebarát!
2. Készítsetek posztert! Gyűjtsetek össze olyan újsághíreket, képeket, amelyek a Tízparancsolat (valamelyikének) megsértéséről adnak hírt! Rendezzétek el a kivágott cikkeket, szalagcímeiket, képeket, adjatok címet a plakátnak!
3. KRESZ-táblák vagy ahhoz hasonló jelek segítségével rajzoljátok le a tíz parancsolatot!
4. Hasonlítsátok össze a Miatyánk és a Tízparancsolat szövegét! Milyen közös elemeket találtok bennük? (Hogyan segítheti az imádkozó élet az Isten iránti engedelmességét?)
5. Vitassátok meg: segíti-e az ember boldogságát a Tízparancsolat!

Énekeskönyvvel a kezünkben

„Mondjatok egymásnak zsoltárokat, dicséreteket és lelki énekeket, énekeljetek és mondjatok dicséretet szívetekben az Úrnak.”
(Ef 5,19)

Mit gondolsz, milyen hatással lehet a zene a hangulatodra? Mi a különbség a zenehallgatás és az éneklés érzése között? Miért fontos az éneklés?

1. Énekeskönyvünk

Az ének, az éneklés, a zene árnyaltan és erősen tudja kifejezni érzéseinket, érzelmeinket. Ezért a református közösség istentiszteleteinek, áhítatainak **fontos része a közös éneklés.**

Énekeink változnak. Vannak évszázadok óta kedves zsoltárok, dicséretetek. Minden korszak, minden lelki megerősödés új énekeket is hoz, más dallamok vagy szövegek kikopnak. Sokszor a fiataloknak más dallam, más ritmus lesz sláger. Ezért **énekeskönyvünk is változik, megújul.**

A magyarországi reformátusok nagyrészt azt az **énekeskönyvet** használják, amelyet több mint tízéves munka után 1948-ban adtak ki **magyar reformátusok használatára.** Ez az énekeskönyv 512 éneket tartalmaz, valamint a magyar nemzet imádságát, a Himnuszt.

1996-ban készült el a **Magyar Református Énekeskönyv.** Ennek az volt a célja, hogy egy egységes énekkincset adjon a történelem viharaiban különböző országokba szóratott reformátusoknak. Sok magyar gyülekezet kezdte el ezt használni a Kárpát-haza egész vidékén. Ebben 504 ének található.

Azt, hogy a gyülekezet melyik énekeskönyvet használja, mindig a helyi közösség dönti el.

2006-ban **Az Úrnak zengjen az ének** címmel jelent meg egy ifjúsági énekeskönyv. Ebben 321 ének sorakozik.

Egyházunkban számos további énekgyűjtemény forog közkézen. Például a **Csillagpont** országos református ifjúsági találkozóznak már több éve saját énekfüzete van.

2. Zsoltárok

Az Ószövetség kora óta éneklék a hívők a zsoltárokat. A Zsoltárok könyvében 150 zsoltárt gyűjtöttek össze. A hagyomány úgy tartja, hogy több, mint 70 zsoltárt maga Dávid király írt.

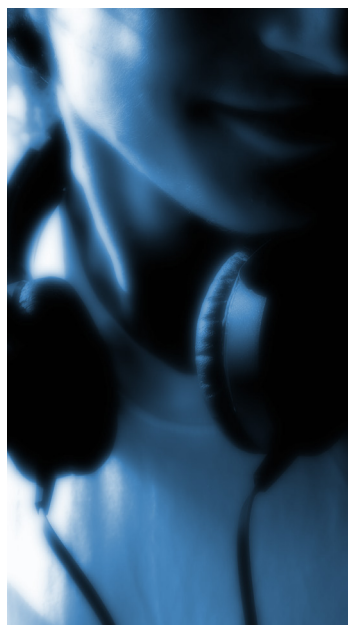
A zsoltárok a legszemélyesebb istenélmény és életérzések kifejezői. Gyakran egyes szám első személyben (E/1) szólalnak meg: nagyon személyes vallomások. Vannak köztük Istent dicsérő énekek, egyéni vagy közösségi panaszénekek, hálaénekek, zarándokénekek, bizaloménekek.

- **A történeti zsoltárok** Isten tetteit emlegetik, felsorolják csodáit.
- **A tanító zsoltárok** Isten törvényét dicsérik. Rámutatnak a bűnös élet sötétségére. Hirdetik a hívő élet boldogságát.
- **A bűnbánati zsoltárokban** az ember vétkei miatti bánkódása és megrendülése szólal meg.
- **A hálaadó zsoltárok** Isten nagyságát magasztalják, dicsérik teremtő munkájáért, gondviseléséért. Hálát adnak gyógyulásért, szabadulásért.

A XVI. században Kálvin János genfi reformátor (Svájc) azt javasolta, hogy a gyülekezetek tagjai a 150 zsoltárt énekeljék. Ezért két francia költő (Clement Marot és Théodore de Bézé) francia zeneszerzők (Loys Bourgeois és talán Claude Goudimel*) dallamaira megírta a genfi zsoltárokat, amik a magyar reformátusságnak is szívből szóló, kedves énekeivé váltak.

A jelenlegi énekeskönyveink tartalmazzák mind a 150 genfi zsoltárt. Szövegüket Szenczi Molnár Albert fordította magyar nyelvre 1606-ban.

[*Nevék kiejtése: klemen maró, téodór dö béz, lojz burzsoá, klód gudimél]

3. Tájékozódás az énekeskönyvben

Az énekeskönyvben az énekek folyamatos **sorszám**ozást kapnak. Az énekek száma és az oldalszám általában eltér egymástól. A lelkipásztorok, az áhítatok vezetői az énekek sorszámát adják meg.

Az énekeskönyvben a dallamok kottáit is közlik. Ha egy éneknek több verse van, akkor a kotta alatt az első versszak szövege szerepel, a többi versszak ugyanarra a dallamra szólal meg.

Van, hogy több ének is énekelhető ugyanarra a dallamra. Az 1948-as énekeskönyv ilyenkor csak utal a dallam sorszámára – az újabb énekeskönyvek itt is közlik a kottát – azért, hogy ne kelljen visszalapozgatni.

4. Az énekek csoportosítása az énekeskönyvben

Zsoltárok (150)	Zsoltárok (150)
Fohászok	Dicséret ek (pl.)
Kezdő és gyülekező énekek	Kezdő énekek
Igehirdetés előtti énekek	Záró énekek
Ünnepi fohászok	Ádvent
Záró énekek	Karácsony
Hitvalló dicséret ek és lelki énekek (pl.)	Óév / Újév
Az egyetlen vigasztalásról	Virágvasárnap
Az ember megváltásáról	Nagypéntek
Az igaz hitről	Húsvét
A Szentháromságról	Krisztus mennybemenetele
A teremtő Atya Istenről	Pünkösöd
Az Ige testet öltéséről	Reformáció
Krisztus szenvedéséről és haláláról	Keresztelési énekek
Krisztus feltámadásáról	Úrvacsorai énekek
A Szentlélek Istenről	Konfirmációi énekek
Az Anyaszentegyházról	Tanévkezdésre / tanévzárásra
A sákramentumokról	Aratási énekek
A háladatosságról és megtérésről	Reggeli / esti énekek
Az imádkozásról	Bűnbánati énekek
Reggeli énekek	Élet, halál, örök élet, temetési énekek
Estvéli énekek	Hálaadás, megtérés
Himnusz	Énekek bibliáórákra, családi alkalmakra

5. Az énekeskönyv kiegészítő részei

Énekeskönyv (1948)	Magyar Református Énekeskönyv (1996)
Szentírásbeli és hitvallási részek	Tanítás a keresztyén imádkozásról
A Tízparancsolat	Naponkénti imádságok
A keresztség	Szülők imádságai
Az úrvacsora szereztetési igéje	Imádságok fontos események idején
Úrvacsorai imádságok	Úrvacsorai imádságok
Az Apostoli Hitvallás	Imádságok betegségek idején
A Heidelbergi Káté 1. és 2. kérdése	Liturgiai részek (istentiszteleti sorrendek)
Az Úr imádsága	

(A külföldi énekeskönyvek, más felekezetek énekeskönyvei is egyre több olyan részt tartalmaznak, amikor az énekeskönyv az istentisztelet minden fontos mozzanatán végigkísér.)

A **betűrendes mutató** (mindkét) énekeskönyv végén megtalálható. Ebben a részben az ének kezdősora szerint találhatjuk meg, hányas sorszámú énekről van szó. (A névelővel kezdődő énekek az A, Az ... helyekre kerültek besorolásra.)

Az 1948-as énekeskönyvben van egy **tájékoztató rész a szövegírókról és a dallamszerzőkről**. Itt tudhatjuk meg, hogy pl. Luther Márton német reformátor melyik énekek szövegét írta, vagy azt, hogy hol jegyezték le először egy-egy énekünk dallamát.

*Kajoni-kódex, XVII.sz.
Balassi Bálint*

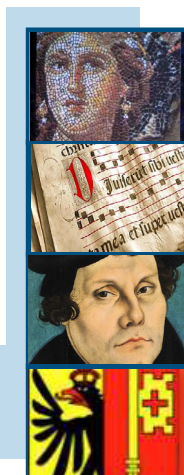
p
Bocsásd meg, Úr Is - ten, í - jü - sá - gom - nak vét - két, -

p

6. Énekkincsünk rétegei

Énekkincsünk több mint kétezer év keresztyén örökségével kapcsol össze bennünket. Csak néhány részét lássuk énekeskönyvünk gazdagságának:

- Ókeresztyén énekek;
- Középkori gregorián dallamok;
- Reformáció korabeli német korálok;
- A genfi zsoltárok (francia reneszánsz dallamok);
- XVI. századi magyar énekköltés, históriás énekek;
- Angolszász ébredési énekek (XIX. század);
- Népi dallamok (angol, finn, ír, jiddis);
- XVIII–XIX. századi magyar népénekek;
- Kortárs énekek.

Történelmileg és földrajzilag egyaránt óriási távlatot ölel fel református énekeink keletkezése

7. Énekeskönyvvel a kezünkben

Sok gyülekezetben várják énekeskönyvek az istentisztelet résztvevőit, így az sem baj, ha éppen nem vittél magaddal egyet. Az éneklés a közösség istentiszteletre való felkészülésének fontos része. A magyarországi énektanításnak köszönhetően sokan jól olvasnak kottát, ezért még a kevésbé ismert énekeknek is nekifoghatnak.

Ma nagyon sok zenét hallunk, hallgatunk – és keveset éneklünk. Van, aki azért nem mer énekelni, mert úgy gondolja, nem szép a hangja, nem tudja jól az énekeket. Merjünk bátrak lenni! Augusztinusz egyházatyja szerint: „Aki énekel, kétszeresen imádkozik.”

Tény, hogy a közös éneklés a közösségteremtés egyik leghatásosabb eszköze.

Ef 5,18–20 Az apostol arra tanít, hogy az igazi ünneplés része az éneklés is.

Zsolt 150,1–6 A zsoltárszerző arra hív, hogy mindenki dicsérje az Urat. A zsoltárban találkozhatunk a korabeli hangszerekkel is.

1. Beszéljétek meg, mit jelent, ha egy közösség tagjai együtt énekelnek! Milyennek látjátok a közös éneklést a gyülekezetben, az ifjúsági csoportban?
2. A 150. zsoltár, az 1Sám 10,5; 1Krón 13,8; 2Krón 29,25–29 alapján gyűjtsétek össze, milyen hangszereket használtak a bibliai időkben! Gyűjtsetek róluk képes ábrázolásokat is, készítsétek tablót!
3. Keressétek meg az alábbi – kezdősorral jelzett – énekeket!
  - Szívemet Hozzád emelem és Benned bízom, Uram!
  - Tebened bízunk eleitől fogva
  - Itt van Isten köztünk, jertek őt imádni
  - Fel barátim, drága Jézus zászlaja alatt!
  - Ne csüggedj el kicsiny sereg!
  - Hinni taníts Uram, kérni taníts!
4. Magyarazzátok meg, miért nincs kotta az 1948-as énekeskönyv egyes énekeinél! Mi lehet a magyarázata, hogy az 1996-os énekeskönyvben mindegyik éneknél közlik a kottát is?
5. Nézzétek meg, hogy az 1948-as énekeskönyvben melyik énekek szövegét írta Balassi Bálint, melyikét Luther Márton! Van-e Kodály Zoltántól illetve Bachtól származó énekdallamunk? Melyik lehet a legrégebbi ének ebben az énekeskönyvben?

hiszek

Hitünk összefoglalása: az Apostoli Hitvallás

„De én bízom benned, Úram, Vallom: Te vagy Istenem!”
(Zsolt 31,15)

Te miben/kiben hiszel? Beszélgetsetek arról, hogy mi alapján választotok erre a kérdésre!

1. A hitvallás

Az élő, növekvő hit cselekvésre készítet. A hit erejével próbál meg az ember más emberek javára tenni, szolgálni, legyőzni önmaga önzését. Hitünk növekszik és erősödik, ahogy a Bibliát egyre jobban megértjük, ahogyan meglátjuk az életünkben Isten csodálatos tetteit. Ezért hasznos, ha hitünk lényeges elemeit tömören összefoglaljuk.

A hit megvallása egyfelől válasz Isten Igéjére: „Hiszek, Uram!” (Jn 9,38). Ez a személyes hitvallás. Másfelől vannak olyan történelmi pillanatok, kihívások, **amikor a keresztyén ember vagy a keresztyén egyház nem hallgathat.** Ilyenkor kerül sor arra, hogy pontosan megfogalmazzuk, tisztázzuk, mit hiszünk és mit vallunk egy-egy adott kérdésről.

2. Az Apostoli Hitvallás

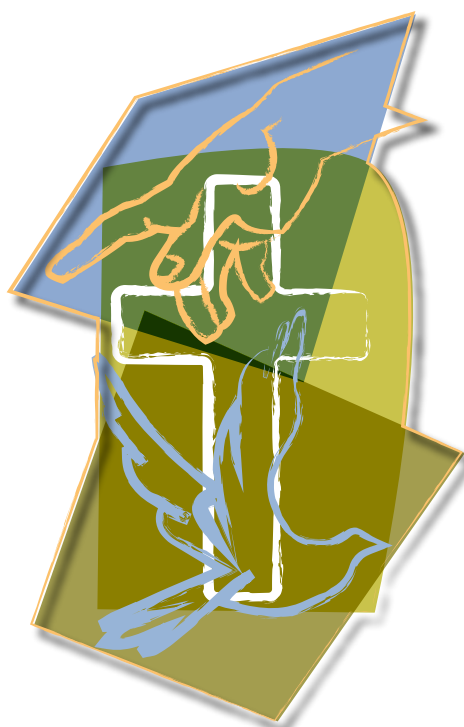
„Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában,
mennynek és földnek teremtőjében.

És Jézus Krisztusban, az Ő egyszülött Fiában, a mi Urunkban, aki fogantatott Szentlélektől, született Szűz Máriától, szenvedett Poncius Pilátus alatt, megfeszítették, meghalt és eltemették.

Alászállt a halottakhoz, harmadnapon feltámadt a halottak közül, fölment a mennybe, ott ül a mindenható Atya Isten jobbján, onnan jön el ítélni élőket és holtakat.

Hiszek Szentlélekben. Hiszem az egyetemes keresztyén anyaszentegyházat, a szentek közösségét, a bűnök bocsánatát, a test feltámadását és az örök életet. *Amen.*”

Az Apostoli Hitvallást kezdőszavairól **Hiszekegynek** is nevezik. (latin neve: Symbolum Apostolicum) **háromosztatú hitvallás**; a Szentháromság Istenről szól.

Az első a teremtő és gondviselő Isten (az Atya). A mindenség általa lett, a dolgok az ő akarata szerint alakulnak.

A második rész Jézus Krisztusról szól. Ez a hitvallás akkor született, amikor az egyháznak össze kellett foglalnia, hogy érti Jézus Krisztus megváltó áldozatát. Ezért egy rövid Jézus-életrajzot olvashatunk itt. Emberré lett, megfeszítették, de feltámadt és visszatért az Atyához (Fiú Isten).

A harmadik rész a Szentlélek munkájáról szól. Jézus ígérte, hogy Pártfogót küld, és az első pünkösdkor csodás módon kiáradt. A Szentlélek erejével tud az ember hinni, remélni, jót cselekedni, közösséget alkotni, hasznossá válni. A Szentlélek segítségével jön létre az egyház, a hívők közössége.

A befejező rész bizonyágtétel keresztyén reménységünkről: van bocsánat a bűneinkre, és van élet, odaát is.

A záró **Ámen** – mint az imádságoknál – a hitelesség garanciája. Ez biztos. Úgy van. Úgy legyen.

4. Az Apostoli Hitvallás jelentősége

A református közösségekben az Apostoli Hitvallás akkor kap szerepet, amikor ünnepélyes formában megfogalmazzuk, miben hiszünk.

Kisgyerek keresztelese előtt arra teszünk ígéretet, hogy ezt a hitet adjuk tovább a gyermekeinknek. Ha ifjú vagy felnőtt tesz konfirmációs fogadalmat, akkor ő önként vállalja, hogy mindebben hisz, és ezek szerint él.

Az Úrvacsora előtt azért mondjuk, mert megerősítjük, hogy biztosak vagyunk abban, hogy Jézus Krisztus a Megváltó, és Ő általa Isten megbocsátja bűneinket. Megadja az újrakezdés lehetőségét, és Krisztus által van esélyünk az örök életre.

A Debreceni Református Nagytemplom Magyarország legnagyobb református temploma

5. Anyaszentegyházunk

A Magyar Református Egyház a Kárpát-medence egész területén működik és szolgál.

Magyarországon több mint 1100 egyházközség, a mai országhatárokon túl további közel 1000 egyházközség található.

Az egyházközségeket a lelkipásztorok a gyülekezet választott vezetőivel, a gondnokokkal és a presbiterekkel közösen irányítják.

Az egyházközségek egyházmegyékbe szerveződnek – a Magyar Köztársaság területén 27 egyházmegye van. Az egyházmegye vezetői: az esperes és az egyházmegyei gondnok.

Több egyházmegye egyházkerületet alkot. Az egyházkerület választott vezetői: a püspök és a főgondnok. A Kárpát-medence területén az alábbi egyháztestek találhatóak:

Egyháztest	Székhelye
Dunamelléki Református Egyházkerület	Budapest
Dunántúli Református Egyházkerület	Pápa
Tiszáninneni Református Egyházkerület	Miskolc
Tiszántúli Református Egyházkerület	Debrecen
Erdélyi Református Egyházkerület	Kolozsvár
Királyhágómelléki Református Egyházkerület	Nagyvárad
Szlovákiai Református Egyház	Komárom (Szlovákia)
Kárpátaljai Református Egyház	Beregszász
Szerbiai Református Egyház	Bácsfeketehegy
Horvátországi Református Egyház	Kopács
Szlovéniai Református Keresztyén Egyház	Szécsiszentlászló

A világ számos részén működik még magyar református egyház. Nyugat-Európában néhány református közösség él (főleg Németország, Anglia területén). A tengeren túl található az Amerikai, a Dél-Amerikai, a Kanadai és az Ausztráliai Magyar Református Egyház.

A Magyarországi Református Egyház kb. 1200 egyházközségében több mint 1300 lelkipásztor szolgál. Idősekkel, fogyatékkal élőkkel foglalkozik több mint 200 szeretetszolgálati intézmény. 2015-ben 129 református oktatási intézmény 206 feladatot látott el (óvoda, általános iskola, gimnázium, művészeti iskola).

Felsőoktatás: A Magyarországi Református Egyháznak két egyeteme van: Debrecenben és Budapesten. Itt lelkészek, tanárok, vallásatanárok, hitoktatók, kutatók, kommunikációs szakemberek készülnek fel szolgálatukra. Két további lelkészetet és gyülekezeti munkatársakat képző teológiai akadémia működik Pápán és Sárospatakon. Református tanítókat, hitoktatókat, óvodapedagógusokat, szociális munkásokat képeznek Nagykőrösön is.

Egyházunk rádióadók, honlapok fenntartásával, a Kálvin Kiadó munkája révén könyvek, folyóiratok, CD-k kiadásával segíti a református közösség kapcsolattartását.

Sok ezer a református gyülekezetekben, iskolákban működő ifjúsági csoportok, nőszövetségi körök, presbiteri akadémiák, énekkarok, cserkészcsapatok, színjátszó körök, fiatal házásoknak, kismamáknak szervezett csoportok száma. Hitoktatás mintegy 10.000 csoportban folyik, és több mint 100.000 gyerek hallja itt Isten megszólítását.

6. Az Apostoli Hitvallás a keresztyén felekezetek életében

A magyarországi keresztyén felekezetek különböző bibliafordításokat használnak. Az utóbbi évtizedben a magyarországi keresztyén egyházak úgy is keresték az egymáshoz közeledés lehetőségét, hogy elkészítették a Miatyánk és a Hiszekegy közös szövegét. Egyre több az olyan család, ahol a család egyike római katolikus, a másik része református. Ezekben a családokban áldás és békeség, ha közös az imádság és a hitvallás.

Az Apostoli Hitvallás eredete

Egy régi legenda szerint az Apostoli Hitvallást Jézus tanítványai, a tizenkét apostol alkotta meg, mégpedig úgy, hogy mindegyikük egy-egy mondatot, tételt mondott. A legenda valószínűleg nem igaz. A Szentírás versei alapján egy ősi keresztes hitvallás az Apostoli Hitvallás alapja (Kr. u. 130 k.). Erre épülhetett a keresztyén egyház meghatározó hitvallása is, az Apostoli Hitvalláshoz hasonló felépítésű nicea-konstantinápolyi hitvallás (Kr. u. 313–381), de az bővebb, mint az Apostoli Hitvallás.

Az Apostoli Hitvallás szövege a kora középkorban vált állandóvá Nyugat-Európában. Általában latinul mondták (Credo in unum Deum.) Első ismert magyar fordítása a XVI. század elejéről származik.

Az Apostoli Hitvallás villámlexikona

BŰN

Engedetlenség Isten iránt. Általában úgy látszik, mintha embertársainkkal szemben nem lenne bennünk elég szeretet, de a bűn szinte mindig a Tízparancsolat megsértése is. Isten akaratával való dacolás, Isten ajándékainak rossz célra való felhasználása.

BŰN-BOCSÁNAT

Megbocsátás. Az ember a megbánás után megérzi Isten kegyelmének, szeretetének kiadását, az újrépülés lehetőségét. Vétkeink ellenére van lehetőség arra, hogy „odaát” új közösségben lehessünk Istennel.

EGYHÁZ

A Hiszekegyben Isten kiválasztott népe, a Krisztusban hívők közössége.

Megelevenedés, a halál legyőzése. A keresztyén reménység szerint az élet utáni halál után van folytatás.

HIT

„A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés.” (Zsid 11,1)

MENNY

A Biblia világában a föld és a tenger fölötti, az ember számára nem belátható világ. Jelenti Isten uralkodói székhelyét is.

MINDENHATÓ ÖRÖK ÉLET

1. Isten egyik jelzője, hatalma teljességének kifejezése. 2. Isten egyik megnevezése.

POKOL

Az Istennel való közvetlen kapcsolat megélése, a földi lét határain túl is.

Az elvettetés helye, az utolsó ítélet után az elveszett lelkek (az elkárhozottak) szenvedésének helye. Egyszerűsítve szokták a gonosz lakóhelyének is tekinteni.

SZENT TEREMTŐ

Istennek fenntartott, Isten számára elkülönített, Istennek tetsző.

1. Isten egyik jelzője, a világot megalkotó és megőrző szerepének kifejezése. 2. Isten egyik megnevezése.

Mt 16,13–20 Cézára Filippinél Péter apostol vallást tett Jézusról. Ezt a hitvallást tartják a legősibb keresztyén hitvallásnak.

1. Festmények, műalkotások segítségével ppt prezentáció segítségével mutassátok be Jézus Krisztus életrajzát, ahogyan azt az Apostoli Hitvallás röviden összefoglalja!
2. Elemezzétek az Apostoli Hitvallás valamelyik kulcsfogalmát úgy, hogy beszélgetsetek arról, hogy mit jelent, ha van bűn / bűnbocsánat / feltámadás / hit / menny / pokol / örök élet – és mit jelent, ha nincs?
3. Készítsetek interjút Pilátussal: hogyan kerülhetett ő a keresztyén hitvallásba?
4. Mutassátok be, mit tudunk meg Máriáról a Szentírás feljegyzései alapján!
5. Térképvázlaton ábrázoljátok a Kárpát-medencei református egyházkerületek székhelyeit!
6. Nyomozzátok ki, hogy a gyülekezetetek melyik egyházmegye és melyik egyházkerület alkotó tagja! Nézzetek utána, ki az esperes az egyházmegyétekben! Internetes kutatás segítségével állítsátok össze a most szolgáló református püspökök és főgondnokok névsorát!
7. Fotók vagy piktogramok segítségével mutassátok be a Magyarországi Református Egyház társadalmi szolgálatát!
8. Gyűjtsétek össze, milyen szakokon lehet tanulni a református felsőoktatásban!

Áldás, hékesség!

Református istentiszteleten

„Énekeljétek az Úrnak új éneket, dicséretet
a hívek gyülekezetében!” (Zsolt 149,1)

Mit gondolsz, miért kell tisztelni Istent? Mi a különbség a pihenőnap, a munkaszüneti nap és az Úr napja fogalmak között?

1. Az istentisztelet

Az istentisztelet a református közösség legünnepélyesebb találkozási alkalma. Általában vasárnap délelőtt tartjuk. (A régi református családok vasárnap délután is részt vettek az istentiszteleten, így emlékeztek meg a nyugalom napjáról.)

Az istentiszteleteken Isten Igéje, az evangélium, a feltámadott Jézus Krisztus és a gyülekezet találkozik. A közös éneklés az összetartozást erősíti. Itt történnek a keresztelek is, a hirdetések révén tájékoztatást kapnak a hívek a gyülekezet életének legfontosabb eseményeiről (elhunytak, házasulandók, programok, találkozók, a gyülekezeti munka aktuális céljai és feladatai). Különleges istentiszteleti alkalmak az úrvacsoraosztó istentiszteletek.

Ünnepi istentisztelethez gyakran szeretetvendégség is kapcsolódik, amikor a gyülekezet tagjai vendégül látják a távolról érkezetteket és egymást.

2. A református ünnepek naptára

(Egyes ünnepek jelentősége vidékenként eltérő lehet.)

december

Advent

24. Karácsony Szenteste

25- Karácsony és
26. Karácsony másnapja

31. Óév

január

1. Újév

6. Vízkereszt

február*

Nagyböjt

(Hamvazószerdától
húsvétig)

március

április

Virágvasárnap

Nagyhét:
nagycsütörtök,
nagy péntek,
nagy szombat,
Húsvét,
Húsvéthétfő

május*

Urunk
mennyebevétele:
Áldozócsütörtök
(a húsvétot követő
40. nap)

május június

Pünkösd,
Pünkösdhétfő –
a Szentlélek
eljövétele
(a Húsvétot követő
50. nap). Ekkortájt
kerül sor a legtöbb
gyülekezetben a
konfirmációra is.

június

Tanévzáró
(pl. óvodai,
iskolai,
hittanos)

augusztus

Új kenyérért
való hálaadás

szeptember

Tanévnyitó
(pl. óvodai,
iskolai, hittanos)

Teremtés hete:
hálaadás
a teremtésért, és
emlékeztetés az
ember felelősségére

szeptember október

Új borért való
hálaadás

október

31. A reformáció
emléknapja

november

első vasárnapja

Gyászolók
vasárnapja

Családi ünnepek

Keresztelő, esküvő, temetés,
évfordulók, családi hálaadások

* - egyes naptári években más hónapra csúszhat

3. Az istentisztelet részei

A református istentiszteletnek évszázadok alatt kialakult hagyománya van. Az istentisztelet sorrendje – liturgiának is szoktuk hívni – felkészít arra, hogy hálátelt szívvel és figyelemmel fogadjuk Isten üzenetét, áldásait megérezzük, és megfogalmazzuk mindazt, amiben különös módon kérjük a mi Urunk segítségét.

Egy szokásos vasárnapi istentisztelet sorrendje (néhány példamondattal):

liturgiai rész

példamondat

KÖSZÖNTÉS

Kegyelem néktek és békesség Istentől, a mi Atyánktól és az Úr Jézus Krisztustól. Ámen (Róm 1,7).

KEZDŐÉNEK

Jöjjetek, örvendezzünk az Úrnak! Menjünk elébe hálaadással, vigadozzunk neki zengedezésekkel (Zsolt 95,1–2), énekeljük a ... (Az énekek számát és kezdő sorát mindig bemondja a szolgálattevő.)

FŐÉNEK

Helyünket elfoglalva folytassuk istentiszteletünket énekmondással... (a gyülekezet énekel)

FOHÁSZ

1. A mi segítségünk az Úrtól van, aki teremtette az eget és a földet. Ámen (Zsolt 121,2).

LEKCIÓ

1. Halljátok az Igét, az Ó / Újszövetségből a... könyvből / evangéliumából / leveléből a... fejezet... versétől a... versig terjedő szakaszt olvasom: ...

Isten áldása legyen az Ige hallgatásán, befogadásán és megtartásán.

Köszönet az istentiszteleti alkalomért. Esdeklés az igehirdetésre való felkészülésért és Szentlélekért.

IMÁDSÁG

ÉNEK

Igehirdetésre készülve énekeljük a...

TEXTUS

Halljátok az igét, melynek alapján szól ma hozzánk a mi Urunk, amely írva található... (Az igehirdetés alapja)

IGEHIRDETÉS

Isten Igéjéről való bizonyágtétel, magyarázat a Szentlélek ihletésére a Szentírás alapján.

RÁFELELŐ ÉNEK

Feleljünk a hallott igére énekmondással!

(Nem mindenütt szokásos.)

KÖNYÖRGÉS

Köszönet Isten szavaiért. A gyülekezet közbenjáró imádsága. Ez a sokféle ügyért és emberért mondott könyörgés szükségszerűen hosszabb. A gyülekezet magában együtt imádkozik a lelkipásztorral, aki a könyörgés egyes szakaszai után tarthat pár pillanatnyi szünetet, vagy az imádság végén egyperces csendet, mely alatt a gyülekezet tagjai magukban folytatják a könyörgés szolgálatát.

ÚRI IMÁDSÁG ADAKOZÁS

Miatyánk

Egymás terhet hordozzátok, és úgy töltsétek be a Krisztus törvényét. Amit vet az ember, azt fogja aratni is. A jó cselekvésében pedig ne fáradjunk meg, mert a maga idejében aratunk majd, ha meg nem lankadunk. (Gal 6,2–10)

HIRDETÉSEK ÉNEK

A következő időszak aktuális eseményeinek kihirdetése. (Egyes helyeken az ének alatt történik az adományok összegyűjtése.)

ÁLDÁS

Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, az Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal! Ámen (2Kor 13,13).

4. Az istentisztelet résztvevői

Az istentisztelet résztvevői a gyülekezet tagjai. A gyülekezet általában a helyi egyházközség tagjaiból, vendégekből, jó szándékú érdeklődőkből tevődik össze.

Ma a magyarországi reformátusok 5-7%-a jár rendszeresen templomba. Nagyünnepeken (karácsony, húsvét) ez az arány 20-30% is lehet.

Ha csak az istentiszteleteket nézzük, gyülekezeteink néha idősödőnek látszanak. Kutatásokból tudjuk, hogy a fiatalok számára új istentiszteleti formákat kell felépíteni, hogy helyüket és feladatukat egyre inkább megtalálják a gyülekezetek keretei között.

Az istentisztelet megújítása több módon is történik. Még több ének, a gyülekezet fokozott bevonása az imádságba (ún. felelő, rezponzórikus imádság), gyülekezeti tagok olvassák a lekiót, mondják az imádság egy részét, énekekkel, szavalattal, bizonyágtétellel működnek közre.

Istentisztelet a médiában

Ma a tévé, rádió is közvetít istentiszteleteket. A Kossuth Rádióban minden vasárnap 10 órakor sugároznak istentiszteletet, előre beosztva a felekezetek között. Az MTV és a Duna TV egyházi műsorai között is adnak református istentiszteleteket. Sok helyi tévé is közvetíti a helyi istentiszteletet. Nagy áldás ez a betegeknek, betegápolóknak, utazóknak, kisgyerekes családoknak.

Mi, reformátusok, úgy gondoljuk, hogy a legjobb, a legerősebb élmény, ha személyesen veszünk részt a gyülekezet közösségében. Biztosan van olyan helyzet, amikor a rádión, TV-n, interneten keresztül figyelhetünk csak Isten Igéjére. Ez azonban nem pótolja a személyes élményt, és a közösség segítő, támogató erejét.

Róm 12,1–2 Pál apostol az igeversekben arról tanít, hogy milyen az Istennek tetsző, okos istentisztelet.

1. Egy kör alakú képen helyezték el a legfontosabb egyházi ünnepeket egyszerű szimbólumok segítségével!
2. Készítsetek időelemzést az istentiszteleten!
Melyik liturgiai rész mennyi ideig tart?
3. Mi az egyes énekek és az imádságok szerepe az istentiszteleten? Hogyan lesz közösséggé egy gyülekezet? Milyen módon tartják a kapcsolatot a gyülekezet tagjai?
4. A vasárnapi istentisztelet elején becsüljétek meg, hány férfi, hány nő, hány 20 év alatti, hány 20-50 év közötti és hány 50 feletti egyháztag lesz hallgatója az igehirdetésnek!
5. A textus felírásával készítsetek rövid tartalmi emlékeztetőt az igehirdetésről!
6. Mi lehet a magyarázata, hogy vasárnaponként több tízezer református jár istentiszteletre? Hogyan lehetne még több embert megszólítani?
7. Mit gondoltok, hogyan lehetne interaktívabbá tenni az istentiszteletet? Szükséges lenne ez egyáltalán?
8. Beszélgetsetek arról, hogy milyen érvek szólnak a lelkipásztor fekete öltözete mellett – és mi szólhat ellene!

én emlékezetemre

Sákramentumok

„... ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!”
(Lk 22,19)

Milyen jelképeket ismersz? Melyek keresztények ezek közül? Miért fontosak ezek a jelképek a számodra?

1. A sákramentumok

A sákramentum latin eredetű kifejezés. Jelentése: szent dolog.

Gyenge hitünknek megerősítésre van szükség. Azért, hogy a láthatatlan dolgokat elképzelhessük, és a remélt dolgokat biznyságnak láthassuk. Mi, reformátusok úgy értjük a Szentírás alapján, hogy Jézus Krisztus két sákramentumot rendelt: a keresztséget és az úrvacsorát.

Mind a kettőben vannak jól látható jegyek, (hitelesítő pecsétek, látható és kézzelfogható szimbólumok, bizonyítékok). Látjuk, hogy történik valami, bizonyosságot szerünk róla, és így lelkünk és hitünk mélyebben érti mindazt, amit a keresztség és az úrvacsora során Isten Szentlelke bennünk munkál.

Amikor az Úr Isten az özönvíz után szövetséget kötött Noéval (1Móz 9,12–13), a szövetség jele az égen feltűnő szivárvány volt.

„Majd azt mondta Isten: Ez a jele a szövetségnek, amelyet most szerzek veletek és minden élőlényvel, amely veletek van, minden nemzedékkel örökre: szivárványívemet helyezem a felhőkre, az lesz a jele a szövetségnek, amelyet most a földdel megkötök.”

Az egészet talán ahhoz hasonlíthatjuk, mint amikor valaki nagyon messzire megy, és a szeretett család otthon a fényképét kirakja jól látható helyre, és amikor csak ránéznek a képre, lélekben úgy érzik, mintha otthon lenne a szeretett férj, édesapa. Krisztus felment az Atya jobbára, de a „fényképe”, a sákramentumok által is mindig itt van közöttünk.

2. A keresztség

A keresztség során a gyermeket vagy felnőttet kevés vízzel leönti a lelkipásztor, nevén szólítja és megáldja. Arra a keresztségre emlékeztet, amit Keresztelő János a Jordán vizében alámerítéssel végzett, így keresztelte meg magát Jézus Krisztust is. Azt jelzi, hogy részesei leszünk Krisztus megváltó munkájának (Róm 6,4).

A keresztelés általában a gyülekezeti istentisztelet része. Kisgyermekes esetén a szülők vallják meg a hitüket. A gyülekezettel közösen mondják el az Apostoli Hitvallást. Megfogalmazzák szándékukat, hogy szeretnék, ha gyermekük Jézus szövetségében élne. Ígéretet tesznek, hogy gyermeküket úgy nevelik, hogy a Jézus Krisztusba vetett hit által tudatosan is rátaláljanak az Úr Istennel való személyes, meghitt kapcsolatra.

Felnőtt keresztelesekor, (és ebben az értelemben már akár a 10 éven felüli gyermek is lehet felnőtt!) a keresztséget vállaló maga tesz bizonyosságot a hitéről, maga tesz fogadalmat.

2.1. A keresztség szereztetési Igéje (Mt 28,18–20)

A feltámadott Jézus Krisztus közvetlenül a mennybemenetele előtt így szólt tanítványaihoz:

„Nekem adatott minden hatalom mennyen és földön. Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,18–20)
„Miután ezt mondta, szemük láttára felemeltetett, és felhő takarta el őt a szemük elől.” (ApCsel 1,9)

Amikor a tanítványai utoljára látták Jézust, Ő feladatot adott nekik. Az elküldést nevezzük latin eredetű szóval misziósnak. Ezt az igeszakaszt missziói parancsnak is hívjuk.

A feladat nagy – az egész világ, minden nép – nekik kell továbbadni Jézus tanítását. Az egész közösséget kell beilleszteni egy újabb közösségbe: a Szentháromság Isten közösségébe.

A feladathoz mérten az ígélet is óriási: ebben a szolgálatban sem maradnak egyedül a tanítványok.

3. Az úrvacsora

Az úrvacsora során a gyülekezet tagjai önvizsgálatot tartanak. Mindegyikünk végiggondolja, mindent jót tett-e. Megbánjuk bűneiket. Meghalljuk Isten bűnbocsánatát. Hálát adunk Isten szabadításáért. Meghívást kapunk az Úr asztalához, kenyérrrel és borral táplál minket. Asztalközösségben vagyunk a gyülekezet többi tagjával.

Az úrvacsora mindig istentisztelet keretében kerül sorra. A közös éneklés, közös imádság segíti, hogy közösséggé váljunk – és egyénenként megta-pasztaljuk, hogy Isten jó velünk.

„Mert én az Úrtól vettem, amit át is adtam nektek, hogy az Úr Jézus azon az éjszakán, amelyen elárultatott, vette a kenyeret, és hálát adva megtörte, és ezt mondotta: „Vegyétek, egyétek, ez az én testem, amely tiérettetek megtöretik, ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” Hasonlóképpen vette a poharat is, miután vacsoráltak, és ezt mondta: „E pohár amaz új szövetség az én vérem által, ezt cselekedjétek, valamennyiszer isszátok az én emlékezetemre.” Mert valamennyiszer eszitek e kenyeret, és isszátok e poharat, az Úr halálát hirdessétek, amíg eljön.” (1Kor 11,23–26)

A tanítványok még nem tudták, milyen órák következnek. Jézus vendégül látta őket. Az úrvacsora Izráel nagy ünnepéhez, a páska-ünnephez, az Egyiptomból való megszabadulás napjához kapcsolódik.

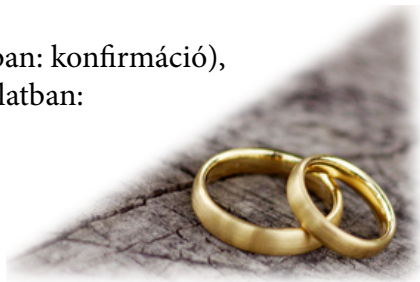
Most a szabadulás Jézus áldozata árán történik. A kenyeret és a bort saját teste jelképeként adta. Nem csupán a múlt emléke, hanem a jelen közössége.

A hét szentség

Míg a református egyházban két sákramentum van (kereszttség és úrvacsora), addig a katolikus egyház hét szentséget tart számon. Ezek:

- kereszttség,
- bérmlás (református szóhasználatban: konfirmáció),
- Eucharisztia (református szóhasználatban: úrvacsora),
- bűnbánat szentsége,
- betegek kenete,
- egyházi rend,
- házasság.

Mt 28,18–20 Jézus feladatként mondja el a tanítványoknak a missziói parancsot, melyet a kereszteleés alapigéjeként használunk.
1Kor 11,23–26 Pál apostol Jézusnak az utolsó vacsorán elhangzott szavait hozza. Ezek az igeversek az úrvacsorai liturgia szerves részei, az úrvacsora szerezteési Igéiként.

1. Meséljétek el, mit láttatok a kereszteleésen! Keressétek meg, milyen liturgiai elemeket találhatunk meg a kereszteleő szertartásán!
2. Meséljétek el, mi történik az úrvacsoraosztás alkalmával! Keressétek meg, milyen liturgiai elemeket találhatunk meg az úrvacsora szertartásán!
3. Helyszíni tudósításban, a szemtanúkkal készített riportok segítségével számoljatok be Jézus megkereszteleéséről (Mt 3; Mk 1)!
4. Mennyire éltető és mennyire pusztító erő a víz? Beszéljétek meg, mit jelent a víz, mint szimbólum!
5. Hasonlítsátok össze, mennyire híven követi az úrvacsora gyakorlata a szerezteési Igét! Mi a helyzet a keresztségnél?
6. Nézzetek utána, hogy más keresztyén felekezetek milyen módon keresztelenek, illetve hogyan úrvacsoráznak!
7. Keressétek meg az interneten és elemezzétek Csók István: Úrvacsora című festményét! Honnan tudható, hogy református templomban vagyunk? Milyen érzelmek tükrözödnék a képen? Próbáljátok megindokolni, miért nyert ez a kép 1900-ban a párizsi Világkiállításon aranyérmet!

G Em Am D

1. Ál- dá- sod- dal me- gyünk, me- gyünk in- nen el,
 2. Min- den nap dí- cse- rünk Te- ged, jó U- rünk!
 3. Menjünk min- dig fe- led, te - kint- sünk re - ad,

közösen

Áhítaton

„Csak Istennél csendesül el lelkem, tőle kapok segítséget.”
 (Zsolt 62,2)

Hány percet szoktál csendben tölteni?
 Mesélj arról, hogy mi mindent teszel,
 és mit élsz át a csendben? Miért van erre szükséged?
 Mit gondolsz a következő gondolatról:
 „Az áhítat a lélek lélegzétével”.

1. Áhítat

Református közösségünk rövid összekapaszkodása, fohászkodása az áhítat. Egyszerű elemekből áll: egy vagy két rövid ének, egy-két fohászkodás, biblia-olvasás, esetleg rövid bibliamagyarázat és az Úri imádság. Ez általában csak néhány perc.

2. Az áhítat liturgiai részei

Az áhítatnak nincs a református egyház által központilag elfogadott liturgiája, de általában a következő pontok jelennek meg benne.

Liturgiai rész	Példamondatok
KÖSZÖNTÉS	„Aldott az Isten, a mi Urunk Jézus Krisztus Atyja, az irgalom Atyja és minden vigasztalás Istene.” (2Kor 1,3)
ÉNEK	A kezdősor idézésével kérjük a közös éneklésre a jelenlévőket. (Lehet, hogy elmarad.)
FOHÁSZ	Rövid imádság: Isten segítségül hívása, könyörgés megszentelődésért. Pl.: „Urunk, szentelj meg Igéddelel – a Te Igéd igazság.”
BIBLIAOLVASÁS	A bibliai hely megnevezése után az Ige felolvasása (kisebb közösségben lehet, hogy minden verset másvalaki olvas fel),
ELMÉLKEDÉS, MAGYARÁZAT	Néhány egyszerű vázlatpont alapján rövid magyarázat vagy egy kisebb történet, ami segít megérteni vagy megvilágítani a bibliai részt. Van olyan, hogy az áhítaton a bibliai rész felolvasását az imádság követi.
IMÁDSÁG	A bibliai hely gondolatai segítségével hálaadás Isten jóságáért, könyörgés segítségért. Van úgy, hogy csak a Miatyánk szövegét mondjuk el.
ÚRI IMÁDSÁG	Miatyánk
ÉNEK	A kezdősor idézésével kérjük a közös éneklésre a jelenlévőket. (Lehet, hogy elmarad.)
ÁLDÁS	„Az Úr Jézus Krisztus kegyelme, Isten szeretete és a Szentlélek közössége legyen mindnyájatokkal!” Ámen (2Kor 13,13). Lehet a felolvasott bibliai Ige megismétlése is.

1. Beszéljétek meg, mi a különbség a fohászkodás, az imádság, a csendesség, az áhítat és az istentisztelet között!
2. Beszéljétek meg a reggeli vagy a hétkezdő áhítatot! (Liturgiai elemek, énekválasztás, az áhítat üzenete, érzéseitek és gondolataitok az áhítat után.)
3. Advent idején készüljétek fel egy rövid karácsonyi családi áhítat megtartására! A mellékletben találhattok erre egy mintát, melyhez az énekeket akár ott is megkereshetitek.

„Kitartóan részt vettek az apostoli tanításban,
a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban.”

(ApCsel 2,42)

1. Gyűjtsétek össze, miért, mitől vagytok reformátusok!
Akár egy plakátot is készíthettek erről!
2. Olvassátok el az első gyülekezet születését pünkösd ünnepén! Mi tette közösséggé őket? (ApCsel 2,1–47)
3. Értelmezzétek az alábbi fogalmakat!
  - A. Mindenható, teremtő, szent, gonosz
  - B. kísértés, bűn, bűnbocsánat, kegyelem, Megváltó
  - C. hit, remény, szeretet, feltámadás,
  - D. menny, pokol, örök élet
  - E. törvény, evangélium
  - F. ünnep, karácsony, húsvét, pünkösd
  - G. fohász, imádság, áhítat
  - H. istentisztelet, liturgia, textus, adakozás, áldás
  - I. sákramentum, keresztség, úrvacsora
  - J. egyház, gyülekezet, egyházköztség, felekezet
  - K. Biblia, könyv, fejezet, vers, zsoltár, dicséret, bibliai kánon
4. Olvassátok el a Szeretet himnuszát (1Kor 13,1–13).
Az így megélt szeretet hogyan segítheti az ember boldogságát?
5. Olvassátok el a boldogmondásokat (Mt 5,3–11)! Hasonlítsátok össze azzal a listával, amit arról készítettetek, mi kell az embereknek általában a boldogsághoz?
Hogyan érthetjük Jézus Krisztus szavait?
6. Képzeljétek el, hogy a Marsi Harsona című lap marslakó tudósítója interjút készít veletek, miért járnak a földiek templomba. Mit válaszolnátok neki?

Melléklet

Javaslat karácsonyi családi áhítat megtartására (példa):

KÖSZÖNTÉS

„Áldott az Úr, Izráel Istene, hogy meglátogatta és megváltotta az ő népét.

Erős szabadítót támasztott nekünk szolgájának, Dávidnak házából.”

(Lk 1,68–69)

ÉNEK

Közösen énekeljük a Krisztus Urunknak áldott születésén kezdetű ének 1–2. versét!

(Református énekeskönyv 315. dicséret = Magyar Református Énekeskönyv 201. dicséret)

**Krisztus Urunknak áldott születésén,
Angyali verset mondjunk szent ünnepén,
Mely Betlehemnek mezejében régen
Zengett ekképpen:**

**A magasságban dicsőség Istennek,
Békesség légyen földön embereknek,
És jóakarát mindenféle népnek
És nemzetségnek!**

FOHÁSZ

„Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne,
el ne vesszen, hanem örök élete legyen.”

(Jn 3,16)

BIBLIAOLVASÁS (1)

Az első karácsony történetét Lukács evangéliumának 2. részéből olvassuk el!

„Történt pedig azokban a napokban, hogy Augusztusz császár rendeletet adott ki: írják össze az egész földet. Ez az első összeírás akkor történt, amikor Szíriában Kvirinius volt a helytartó. Elment tehát mindenki a maga városába, hogy összeírják. Felment József is a galileai Názáretből Júdeába, Dávid városába, amelyet Betlehemnek neveznek, mert Dávid házából és nemzetségéből származott, hogy összeírják jegyesével, Máriával együtt, aki áldott állapotban volt. És történt, hogy amíg ott voltak, eljött születésének ideje, és megszülte elsőszülött fiát. Bepólyálta, és a jászolba fektette, mivel a szálláson nem volt számukra hely. Pásztorok tanyáztak azon a vidéken a szabad ég alatt, és örködtek éjszaka a nyájuk mellett. És az Úr angyala megjelent nekik, körülragyogta őket az Úr dicsősége, és nagy félelem vett erőt rajtuk. Az angyal pedig ezt mondta nekik: Ne féljeteK, mert íme, nagy örömet hirdetek nektek, amely az egész nép öröme lesz: üdvözítő született ma nektek, aki az Úr Krisztus, a Dávid városában. A jel pedig ez lesz számotokra: találtok egy kisgyermeket, aki bepólyálva fekszik a jászolban. És hirtelen mennyei seregek sokasága jelent meg az angyallal, akik dicsérték az Istent, és ezt mondták: Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség, és az emberekhez jóakarát. Miután elmentek tőlük az angyalok a mennybe, a pásztorok így szóltak egymáshoz: Menjünk el Betlehembe, és nézzük meg azt, ami ott történt, amit az Úr tudtunkra adott. Elmentek tehát sietve, és megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő kisgyermeket. Amikor meglátták őt, elmondták mindazt, amit erről a kisgyermekről az angyalok hirdettek, és mindenki, aki hallotta, elcsodálkozott azon, amit a pásztorok mondtak nekik. Mária pedig mindezeket a beszédeket megjegyezte, és szívében forgatta. A pásztorok pedig visszatértek, dicsőítve és magasztalva Istent mindazért, amit hallottak és láttak, úgy, ahogyan ő megüzente nekik.”

(Lk 2,1–20)

ELMÉLKEDÉS

(Itt van arra lehetőség, hogy pl. egy kedvenc karácsonyi verset felolvassatok, vagy meghallgassatok egy karácsonyi dalt. Vannak olyan családok, ahol mindenki elmesél egy történetet, ami karácsonyra készülve történt vele, és szívének kedves.)

Pl. felolvasható vers: Ady Endre Karácsonyi rege.

BIBLIAOLVASÁS (2)

Hallgassuk meg, mit tanít Pál apostol a szeretetről!

„Ha emberek vagy angyalok nyelvén szólok is, szeretet pedig nincs bennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy a pengő cimbalom. És ha prófétálni is tudok, ha minden titkot ismerek is, és minden bölcsességnek birtokában

vagyok, és ha teljes hitem van is, úgyhogy hegyeket mozdíthatok el, szeretet pedig nincs bennem: semmi vagyok. És ha szétosztom az egész vagyonomat, és testem tűzhalálra szánom, szeretet pedig nincs bennem: semmi hasznom abból. A szeretet türelmes, jóságos; a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem viselkedik bántóan, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem rója fel a rosszat. Nem örül a hamisságnak,

de együtt örül az igazsággal. Mindent elfedez, mindent hisz, mindent remél, mindent eltűr. A szeretet soha el nem múlik. De legyen bár prófétálás: el fog töröltetni; legyen nyelveken szólás: meg fog szűnni; legyen ismeret: el fog töröltetni. Mert töredékes az ismeretünk, és töredékes a prófétálásunk. Amikor pedig eljön a tökéletes, eltöröltetik a töredékes. Amikor gyermek voltam, úgy szóltam, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek, úgy értettem, mint gyermek; amikor pedig férfivá lettem, elhagytam a gyermeki dolgokat. Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre; most töredékes az ismeretem, akkor pedig úgy fogok ismerni, ahogyan engem is megismert Isten. Most azért megmarad a hit, a remény, a szeretet, e három; ezek közül pedig a legnagyobb a szeretet.”

(1Kor 13,1–13)

IMÁDSÁG

Urunk, Jézus Krisztus, várjuk eljöveteled,
várjuk a békét,
mert annyi békétlenség van kívül a világban és bent a szívünkben!

Várjuk eljöveteled,
mert az igazságra éhezünk,
és annyi igazságtalanság sújtja a népeket és az embereket!

Várjuk eljöveteled,
mert szomjazzuk a szabadságot,
és mindnyájan a bajok és bűnök bilincseiben kínlódunk.

Add vissza reménységünket,
amit elvesztettünk.
Add meg újra a szeretetet azoknak,
akik hideg idegenséggel viselkednek egymással szemben.

Nyisd meg szívünket, hogy felragyogó örömet
megtapasztalhassuk életünkben.
Kérünk, hallgass meg minket!
Ámen.

(Jörgen Moltmann)

MIATYÁNK

Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is; mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek; és ne vígy minket kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól; mert tied az ország, a hatalom és a dicsőség, mindörökké. Ámen.

(Mt 6,9–13)

ÉNEK

Adjunk hálát, és énekeljük a Dicsőség mennyben az Istennek kezdetű ének 1–2. versét!

(Református énekeskönyv 326. dicséret = Magyar Református Énekeskönyv 194. dicséret)

ÁLDÁS

Az Úr legyen előtted, hogy a jó utat mutassa neked.

Az Úr legyen melletted, hogy téged karjába zárjon és megvédjen.

Az Úr legyen mögötted, hogy megvédjen a Gonosz cselvetésétől.

Az Úr legyen alattad, hogy felfogjon, ha leesel.

Az Úr legyen tebenned, hogy megvigasztaljon, ha szomorú vagy.

Az Úr legyen körülötted, hogy megvédjen, ha mások rád rontanak.

Az Úr legyen fölötted, hogy megáldjon téged.

Így áldjon meg téged a jóságos Isten, ma, holnap és minden időben.

Ámen.

(Ír áldás)

A piktogramokat készítette: Wéber Ádám
Illusztrációk: Bódi Katalin (19), Falviné Hidas Viktória,
www.shutterstock.com, wikimedia.hu

RP-009/MA10